

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta

Katedra sociální práce
obor: sociální práce
školní rok: 2007/2008
forma studia: prezenční

Markéta Hrodková

Sociální práce a sociokulturní animace
v Aulách třetího věku v Santiagu de
Compostela

Vedoucí práce: Mgr. Hana Pazlarová

Konzultant práce: Mgr. Jiří Vinopal

Oponent práce: PhDr. Eva Stehlíková

Datum obhájení:

Výsledek obhajoby:

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma "Sociální práce a sociokulturní animace v Aulách třetího věku v Santiagu de Compostela" jsem vypracovala samostatně. Použitou literaturu s podkladovými materiály uvádím v příloženém seznamu literatury.

V Praze dne 12. prosince 2007

Markéta Hrodková

Poděkování

Děkuji Mgr. Haně Pazlarové a Mgr. Jiřímu Vinopalovi za odborné vedení diplomové práce a za poskytnutou pomoc. Zvláštní poděkování bych chtěla věnovat mým španělským profesorům Lourdes Besada Agra, D. Fátima Paz Gago, Concepción Rodríguez Conde, svým přátelům Alici Pospíšilové, Evě González Alvaréz a Pablu González Pasqual a klientům Aul třetího věku bez jejich pomoci by tato práce nemohla vzniknout.

ÚVOD	5
1.PROBLEMATIKA STÁRNUTÍ POPULACE VE ŠPANĚLSKU SE ZAMĚŘENÍM NA GALICII.....	7
1.2 Španělsko a stárnutí obyvatelstva	8
1.3 Galicie, autonomní společenství v severozápadní části Španělska	13
2. AULY TŘETÍHO VĚKU V GALICII JAKO SOUČÁST CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	18
2.1 Historie, filozofie a vývoj Aul třetího věku	20
2.2 Auly třetího věku v Galicii	27
2.3 Auly třetího věku v Santiagu de Compostela	40
3. SOCIÁLNÍ PRÁCE A SOCIOKULTURNÍ ANIMACE V AULÁCH TŘETÍHO VĚKU V SANTIAGU DE COMPOSTELA.....	43
3.1 Sociální práce a sociokulturní animace v Aulách třetího věku v Santiagu de Compostela	44
3.2 Aktivizační programy- Cvičení paměti a koncentrace	47
3.3 Kurzy komunikačních technologií: informatika pro začátečníky a pokročilé.....	49
3.4 Mezikulturní programy	50
3.5 Auly třetího věku v Santiagu de Compostela a v Praze	51
4.PRAKTICKÁ ČÁST: MIKROSONDA SPOKOJENOSTI UŽIVATELŮ A SOCIODEMOGRAFICKÁ MIKROSONDA KLIENTŮ V AULÁCH TŘETÍHO VĚKU V SANTIAGU DE COMPOSTELA.....	58
4.1 Pracovní teze.....	61
4.2 Spokojenost uživatelů v Aulách třetího věku	62
4.3 Asistence studentů z místních a zahraničních univerzit	73
4.4 Volný čas a vztahy	76
4.5 Vliv sociodemografických faktorů	81
4.6 Závěr výzkumu- ověření pracovních tezí.....	87
ZÁVĚR	97
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	99
PŘÍLOHY	102

ÚVOD

Fenomén stárnutí populace je dnes již všeobecně známou skutečností a to jak v odborných kruzích tak mezi širokou veřejností. Podle některých prognóz bude Evropa kontinentem s největším počtem osob ve věku 65 a více na naší planetě, oproti Africe, která bude mít naopak nejnižší počet těchto osob. Je tedy třeba, aby se společnost na tuto skutečnost připravila. Pro sociální práci zde vyvstává nelehký úkol řešit tuto problematiku, vyškolit odborníky a specialisty na gerontologickou tematiku a snažit se rozšířit nabídku služeb pro seniory. Ve své práci bych se chtěla zaměřit na Auly třetího věku, kde jsem v rámci své praxe během mého ročního studijního pobytu Erasmus měla možnost pracovat. Právě Španělsko spolu s Itálií bude dle prognóz nejvíce zasaženo touto problematikou. Snažila jsem se nalézt typ služby určené seniorům, která již existuje ve Španělsku, ale zároveň bude však nějakým způsobem odlišná od služeb nabízených v České Republice. Díky mé praxi jsem měla možnost lépe poznat tento typ služby pro seniory, který by mohl být inspirací i pro služby nabízené u nás. Jedná se o Auly třetího věku, konkrétně jsem se zaměřila na autonomní oblast Španělska- Galicii.

Cílem teoretické části práce je zmapovat vznik, rozvoj a fungování Aul třetího věku v Galicii. Vysvětlit význam Aul třetího věku pro sociální práci a zařadit je do kontextu služeb nabízených pro seniory. Praktická část mé práce si dává za cíl zjistit, co přináší návštěva Aul třetího věku v Santiagu de Compostela uživatelům, jaká je jejich spokojenost s touto službou, zdali má přítomnost studentů z místních a zahraničních univerzit pozitivní vliv pro uživatele a v neposlední řadě se též pokusím

zmapovat, jaký vliv mají sociodemografické faktory na skladbu uživatelů Aul třetího věku.

Jako metodu získávání potřebných dat pro svůj průzkum jsem zvolila techniku dotazníku určeného klientům Aul třetího věku v Santiagu de Compostela.

Doufám, že tato práce bude přínosem a inspirací pro možné rozšíření nabídky služeb pro seniory u nás a přispěje tak aktivnějšímu způsobu jejich života.

1. PROBLEMATIKA STÁRNUTÍ POPULACE VE ŠPANĚLSKU SE ZAMĚŘENÍM NA GALICII

Považuji za důležité zařadit demografický kontext hned v úvodu své práce. Informace o stárnutí obyvatelstva jako celku, jsou již poměrně známy, a to jak mezi odborníky, tak mezi širokou veřejností. Tato problematika se stala podstatným tématem řady odborných diskuzí. Domnívám se, že se tak bude dít i nadále. Toto téma se bude postupně stávat více ožehavější a aktuálnější. Ráda bych se proto v první kapitole zaměřila trochu podrobněji na možné příčiny a důsledky tohoto jevu.

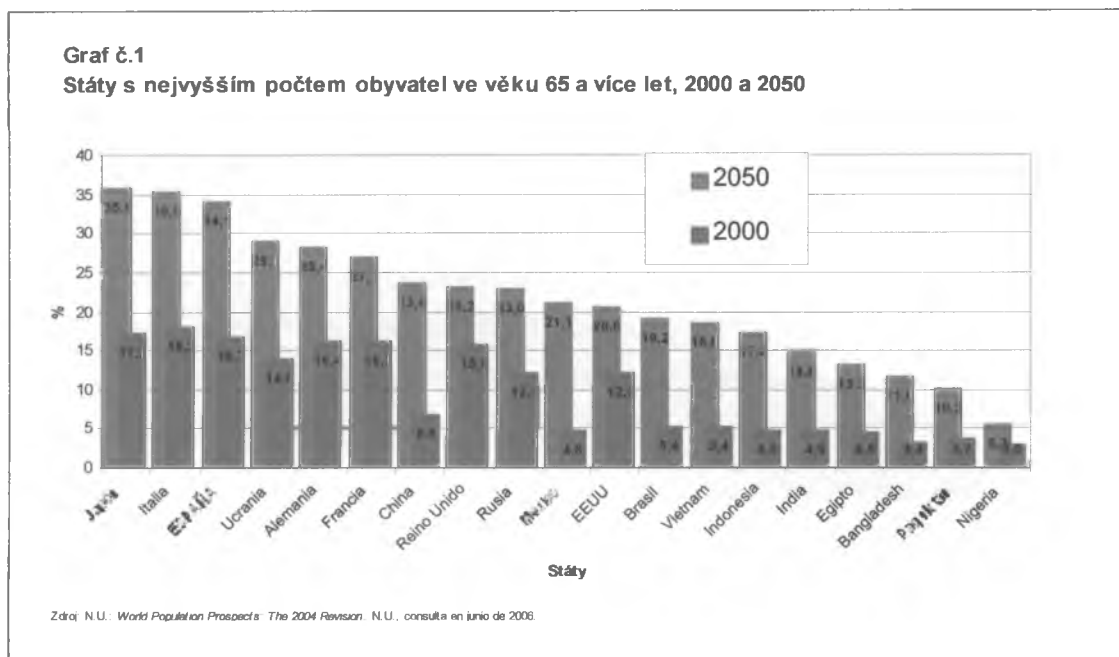
Demografické stárnutí je proces, při němž se postupně mění věková struktura obyvatelstva takovým způsobem, že se zvyšuje podíl osob starších 60 let a snižuje se podíl osob mladších 15 let, tj. starší věkové skupiny rostou početně relativně rychleji než populace jako celek. Podíl osob nad 60 let a osob pod 15 let je vyjádřen v procentech a nazývá se index stáří¹.

Celosvětové stárnutí obyvatelstva není pouze demografickým procesem, který by se týkal výhradně vyspělých zemí, jak se zdálo dříve. Podle současných předpovědí se tento fenomén týká všech zemí i když v různé intenzitě a v závislosti na tom, o který kontinent, stát či region se jedná. Podle statistických dat OSN v roce 2000 tvořily osoby ve věku 65 a více 14-15% populace. Odhaduje se, že v roce 2050 to bude 25,9% celkové populace. Světadíly s největším počtem osob nad 65 let budou v roce 2050 podle těchto statistických prognóz Evropa s 27,6%, následovat bude Severní Amerika s 21,1%, Oceánie s 19,3%, Latinská Amerika spolu

¹Stupnice demografického stáří populace (dle OSN) nazývá populaci, kde podíl osob nad 65 let nepřesahuje 4% obyvatelstva jako mladou populaci, mezi 4 a 7% jako zralou a nad 7% jako starou populaci. Pro srovnání v ČR činil podíl osob starších 65 let k 31.12.2005 14,2 %.

Index stáří obyvatelstva ČR (60+ / 0-14 x 100) k 31.12.2005 činil 132,1%. (k 1.3.2001 pouze 113,8%)

s Karibskými oblastmi a Asií s 18,4% a nakonec Afrikou s 6,7%.² Z těchto předpokladů tedy vyplývá, že Evropa bude kontinentem s největším počtem osob ve věku 65 a více. Vezmeme-li statistická data a budeme-li hledat státy, které budou dle předpovědi OSN, zeměmi s nejvyšším počtem seniorů bude to na prvním místě Japonsko (35,9%), Itálie (35,5%) a na třetím místě Španělsko (34,1%). Tyto odhady přehledně znázorňuje následující graf.³

1.2 Španělsko a stárnutí obyvatelstva

Jak již bylo výše uvedeno Španělsko se drží na předních místech v odhadu počtu osob nad 65 let v roce 2050. Chceme-li lépe pochopit příčiny demografického vývoje španělského obyvatelstva je nutné porovnat jednotlivé zdroje statistických dat a jejich vývoj v čase. Pokusila jsem se srovnat statistická data za posledních pět let hned z několika zdrojů. Zdrojem dat mi byly Instituto Nacional de Estadística (INE), United Nations (U.N -

² Naciones Unidas, Datos Estadísticos, 2000

³ Graf č.1, N.U: World Population Prospects: The Revision 2004, N.U, June 2006

World Population Prospects) a Population Reference Bureau (EEUU). Tato data z jednotlivých zdrojů se do jisté míry liší a také statistické odhady se rok od roku mění, zpřesňují a upravují. Rozhodla jsem se proto použít nejaktuálnější dostupná data a to ze všech těchto zdrojů. Ve Španělsku bylo v roce 2005 evidováno 7.332.267 osob od 65 let výše, což je 16,6% celkové populace.⁴

Jaký bude další demografický vývoj se dá jen zčásti odhadovat, protože zde hraje významnou roli celá řada faktorů, které se mohou do budoucna měnit. Avšak určité současné demografické trendy umožňují odhady zpřesňovat a nastítnit budoucí vývoj. Nízká porodnost, zvyšování průměrného věku dožití, nárůst seniorské skupiny a vzrůstající imigrace cizinců v mladším a dospělém věku jsou aktuální demografickou realitou ve Španělsku. Současné nejaktuálnější hypotézy demografického vývoje se opírají o tři základní ukazatele: úmrtnost, porodnost a migraci obyvatelstva.

Předpovědi týkající se úmrtnosti obyvatelstva se oproti předešlým pěti rokům mění. Podle nových odhadů se zvyšuje naděje průměrného věku na dožití u mužů na 76,63, u žen na 83,36. Odhady dalšího vývoje pro rok 2030 jsou 80,98 pro muže a 86,92 pro ženy.⁵ Předpokládá se tedy, že se rozdíly mezi oběma pohlavími budou postupně zmírňovat, až na rozdíl pouhých přibližně 6 let rozdílu v roce 2030.

Další odhady týkající se předpovědi porodnosti žen doznávají značného rozdílu oproti předešlým prognózám. Nynější předpoklad počítá s určitým pozvolným stabilizováním počtu narozených dětí. Statistická čísla ukazují ve svých odhadech v roce 2030 konstantní počet dětí 1,53 na jednu ženu, který by se neměl výrazně měnit od současnosti. Aby však došlo k vyrovnanému generačnímu

⁴ Instituto Nacional de Estadística (INE) del Padrón Municipal de Habitantes 2005

⁵ Instituto Nacional de Estadística (INE), Esenario 1, 2002

rozložení, muselo by na jednu ženu připadat počet dětí 2,1.⁶ Předpokládá se tedy, že ve Španělsku od roku 2050 začne docházet k výraznějšímu poklesu počtu obyvatel, způsobenému zvýšeným počtem evidovaných úmrtí, sníženým počtem porodnosti, které by ale současně mohly být kompenzovány přílivem imigrantů. Počítá se, že právě v této době generace španělského baby-boom z let 1957-1977, zvýší počet úmrtí.⁷

Otázka migrace a jejího vývoje v budoucnosti je velmi složitá. Je jedním z nejobtížněji určitelných faktorů. Všeobecně se však dá říci, že největší počet imigrantů přichází ve věku mezi 25 a 39 rokem. Nejčastěji přicházejí z ekonomických důvodů a to zejména z hispanoamerických oblastí Ekvádoru, Kolumbie a Argentiny, dále z Maroka a Rumunska, z evropských zemí jde nejčastěji o Velkou Británii a Německo. Oblastmi, které mají největší počet evidovaných cizinců, jsou přímořské oblasti Alicante a Malaga.⁸

Jaké jsou tedy budoucí odhady pro rok 2050 z jednotlivých zdrojů? Dle INE bude mít Španělsko 16.387.875 seniorů ve věku 65 a více, což bude odpovídat 30,8% celkové populace. To znamená, že senioři budou tvořit celou jednu třetinu všeho obyvatelstva.⁹

Podle dalšího zdroje OSN bude Španělsko v roce 2050 třetím státem na světě, který bude mít nejvíce osob ve věku 65 a více celých 34,1%, v těsném závěsu za Itálií a Japonskem. Je zajímavé, že podle stejného zdroje z roku 2002 se předpovídalo, že bude Španělsko na prvním místě na světě.¹⁰

Srovnáme-li odhady počtu obyvatel ve Španělsku v polovině 21. století zjistíme, že se vzájemně liší. Dle EEUU

⁶ tamtéž

⁷ v letech 1957-1977 se narodilo více než 14 milionu dětí.

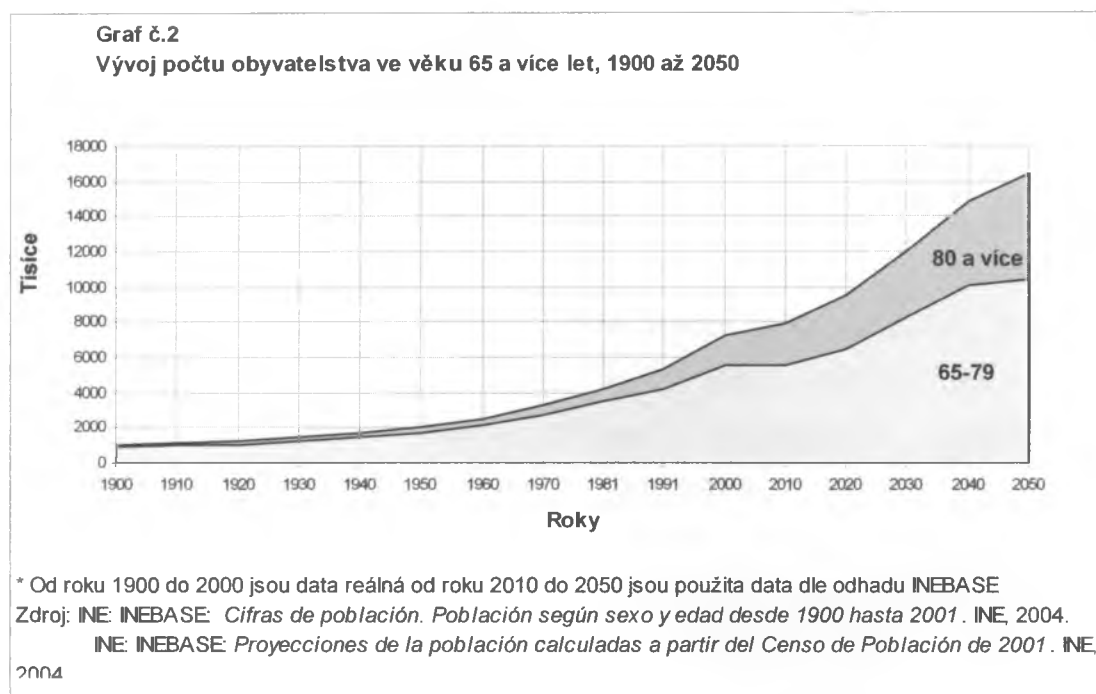
⁸ Instituto Nacional de Estadística (INE) del Padrón Municipal de Habitantes 2005

⁹ tamtéž

¹⁰ United Nations: World Population Ageing, New York, 2002

(Population Reference Beureau) předvídá v roce 2050 počet obyvatel ve Španělsku na 43,9 milionů, Eurostat na 42,8 milionů a INE (Instituto Nacional de Estadística) dokonce 53,2 milionů. Přestože se tedy jednotlivé zdroje ve svých výpočtech liší, shodují se v tom, že Španělsko bude zaujímat přední příčky v počtu seniorů v populaci na světě.

Velmi důležitým rysem, který se dá s největší pravděpodobností očekávat, je vzrůst osob ve věku 80 a více. Mezi lety 1991 a 2005 tvořily osmdesátileté osoby 26% z celkového počtu seniorů, a tedy 4,3% z celkové populace. Tento trend názorně vystihuje následující graf.¹¹

Stejně tak je zajímavé upozornit na fakt, že počet osob, které dosáhly věku sta let byl v roce 2001 4.218 (3.310 žen a 908 mužů), v roce 2010 to pravděpodobně bude již 7.141 a v roce 2050 až 55.240.¹³

¹¹ Graf č.2 INEBASE, *Cifras de Población 2004, Proyecciones de la Población de 2001*

¹³ INE(Instituto Nacional de Estadística , Censo 2001)

Další důležitou skutečností je, že počet osob ve věku 65 let a více překonal již v roce 2001 počet dětí ve věku 0-14 let. Tato obrácená demografická tendence se dá předvídat i v dalších letech.

Poslední a neméně důležitou skutečností je výrazně vyšší počet žen v seniorském věku než je tomu u mužů. Tato nerovnováha není způsobena jen vyšší nadějí na dožití u žen, ale i velkými ztrátami na mužských životech za občanské války v letech 1936 - 1939. Předpokládá se však, že se tyto rozdíly budou v budoucích letech postupně zmírňovat. Podle statistických dat se ve Španělsku rodí více chlapců než dívek, 106 chlapců na 100 děvčat.¹² Podle odhadů se předpokládá v roce 2050 určité vyrovnání počtu mužů a žen do 65 let věku. Avšak i nadále se předpokládá mnohem vyšší počet žen ve věku 65 a více než mužů. Ve věku nad 65 let je 44,2% vdov a ve věku 80 a více je to již celých 71,2%.¹⁴

Shrnutí

Nízká porodnost, zvyšování průměrného věku dožití, nárůst seniorské skupiny a silné imigrační vlny, to jsou převažující rysy demografické struktury španělské populace v posledních letech. Vzhledem k migračním vlnám je velmi obtížné odhadnout, jaké budou demografické tendence do budoucna. Různé zdroje statistických dat se číselně liší ve svých odhadech, je však možné říci, že obecně se ve svých prognózách vzájemně shodují. Předpokládá se výrazný nárůst seniorské skupiny ve věku 65 a více a taktéž i věkové skupiny 80 a více. Očekává se i nadále výrazně převažující počet žen ve věku nad 65 let. U věkových skupin do 65 let je prognóza postupného vyrovnávání počtu žen a mužů. Přestože se jednotlivé

¹² Padrón Municipal, 2005, Datos Estadísticos Revisados

¹⁴ INE(Instituto Nacional de Estadística, Censo 2001

odhady do budoucnosti liší, je jisté, že počet seniorů výrazně převyší počet dětí ve věku 0-14 let. Španělsko bude zaujímat v roce 2050 přední místa v nejvyšším počtu seniorů v populaci na světě. Jak ve Španělsku tak i na celém světě proto bude třeba tento fenomén řešit, a to zejména ve vyspělých zemích. Bude potřeba širší nabídky a větší kapacity služeb pro seniory, potřební budou také odborníci na seniorskou otázku.

1.3 Galicie, autonomní společenství v severozápadní části Španělska

Podívejme se tedy podrobněji na tuto problematiku v jednotlivých regionech a to zejména v Galicii.

Španělsko je značně regionálně a kulturně diferencované. Dělí se na 17 autonomních oblastí. Jednou z těchto autonomních provincií, kterou najdeme na španělském severozápadě, je Galicie. Mezi jednotlivými oblastmi Španělska existují velké rozdíly. Tyto rozdíly jsou způsobeny sociodemografickými faktory, jako je migrace v jednotlivých regionech, složení venkovského a městského obyvatelstva, porodnost, ekonomický růst apod.

Pro pochopení rozdílů mezi jednotlivými španělskými regiony je nutné uvědomit si, že proces stárnutí obyvatelstva v těchto autonomních oblastech začal již mnohem dříve, než obecný proces stárnutí populace jako celku, kdy došlo k výraznému poklesu porodnosti.

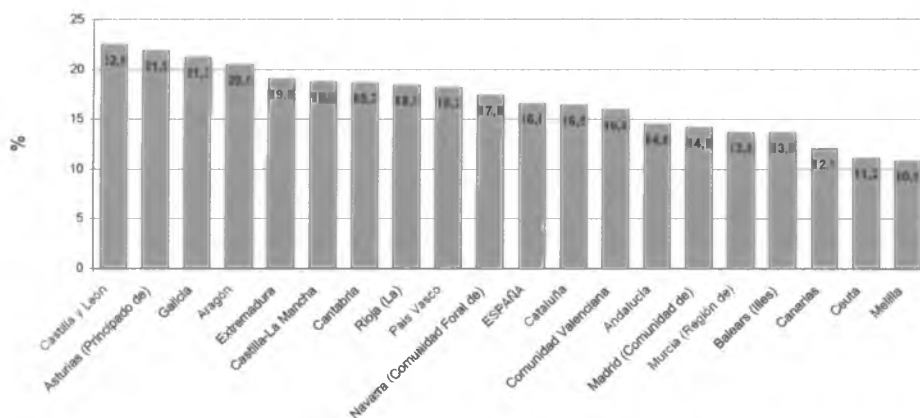
Velmi významným procesem, který zasáhl do podoby venkova byla urbanizace, tj. odliv lidí z venkovských obcí do měst, resp. do větších venkovských obcí. Urbanizace započala především s rozvojem kapitalismu ve 2.pol.19.

století, ale dá se říci, že vylidňování venkova pokračuje do dnešní doby.¹⁵

Stárnutí populace těchto venkovských oblastí Španělska, kdy mladí odcházeli za prací a lepším životem do měst, bylo nejvýraznější v 60- 70. letech 20. století.

Autonomními oblastmi s nejvyšším počtem osob ve věku 65 a více jsou Castilla a León (22,6%), Asturia (21,9), Galicie (21,3%) a Aragón (20,05%). Naopak oblasti s nejnižším počtem těchto osob najdeme v oblastech Kanárských ostrovů (12,0%), Baleár (13,7%), Murcia (13,8%), Madridu (14,2%) a Andalusie (14,6%). Velmi přehledně nám to znázorňuje následující graf.¹⁶

Graf č.3
Počet osob ve věku 65 a více let v jednotlivých autonomních oblastech Španělska, 2005

Jak již bylo výše uvedeno, Galicie je regionem Španělska, který se nalézá na třetím místě s nejvyšším počtem osob ve věku 65 a více. Pro tuto oblast je též charakteristická nízká porodnost, vysoká naděje na dožití při narození a odliv mladých lidí do ostatních industriálních regionů Španělska. Galicie je hlavně

¹⁵ Majerová, V.: Sociologie venkova a zemědělství, ČZU, Praha 2000, str. 85.

¹⁶ Graf č.3 INEBASE: Revisión de Padrón Municipal de Habitantes, Enero, 2005, INE

zemědělskou oblastí, jejichž venkovskými jádry jsou zejména okolí měst Lugo a Ourense. Tato oblast je charakteristická silnou tradicí, která však v této době prochází určitým složitým procesem a do jisté míry akulturací. Ta může být způsobena velkou emigrací zejména mladých osob, masovým odlivem obyvatel venkovských oblastí a stěhováním se do měst, konzumním způsobem života, vlivem masmédií, zaváděním nových technologií a v neposlední řadě též stavbou nových komunikací a rekreačních center, díky kterým dochází ke kácení místních lesů a zabírání zemědělských ploch. Právě senioři jsou jednou z nejvíce zasažených skupin obyvatelstva, neboť neměli dostatek času ani prostředků vyrovnat se s tak rychlými změnami.

Další významnou skutečností, se kterou se v Galicii setkáváme, jsou dva oficiálně uznané jazyky, kterými se hovoří a to galicijština a kastilština. Celých 90% galicijské populace rozumí galicijsky, 80% tímto jazykem hovoří a prakticky všichni rozumí kastilsky.¹⁷ Galicijské obyvatelstvo nemohlo mnoho let hovořit svým mateřským jazykem, zejména v období „frankismu“. Přesto se však jejich jazyk uchoval díky ústnímu předávání v rodinách, vyprávěním pohádek a pověstí, místním folklórem a tradičními oslavami. Nyní se v Galicii vedou odborné diskuze nad psanou spisovnou formou galicijštiny. Mnoho odborníků z řad lingvistů se snaží dojít ke konsenzu v této problematice. Tato historická zkušenost významně ovlivnila kulturu místních obyvatel a dovoluji si říci, že je tato tematika stále velmi citlivá a živá. Dalším velmi silným faktorem, který ovlivňuje galicijský region, je silná emigrace. Mnoho obyvatel emigrovalo

¹⁷ Reboul, H.: Las Aportaciones de las U.T.E. a los Estudiantes, Asociación Internacional de Universidades de Tercera Edad, 2000-2001

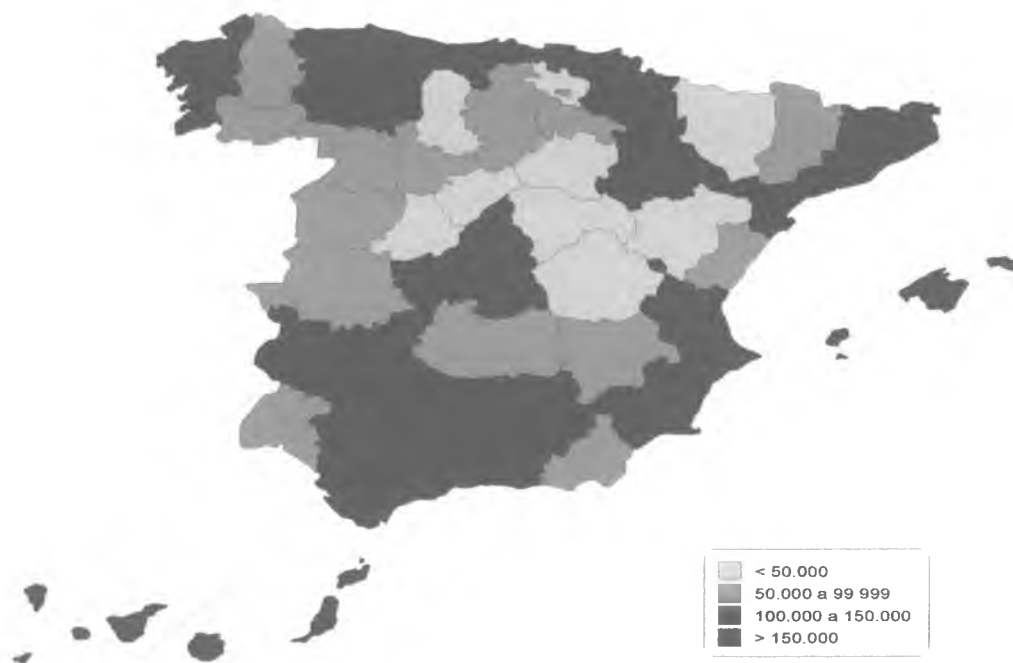
v průběhu 20. století zejména na Kubu a do Argentiny, dále pak do Německa, Venezuely, Brazílie a Švýcarska, a to převážně v letech 1950–1960. V Buenos Aires je možné nalézt jednu z největších galicijských komunit ve světě.¹⁸ Další migrační vlny též probíhají v rámci jednotlivých regionů Španělska, jak již bylo zmiňováno dříve, a to především do měst v oblasti Katalánska, Baskicka a Madridu.

Zajímavým aspektem, který zmiňuje profesorka Heléne Reboul, je situace galicijské ženy. *Galicijské ženy, které se nyní nacházejí v seniorském věku, měly jen velmi omezený přístup ke vzdělání. Tato skutečnost se týká zejména ročníků narozených mezi lety 1930 a 1945, kdy mnoho mužů emigrovalo za prací a taktéž tradiční rybářské řemeslo vyhnalo velký počet mužů na moře, daleko od domova. Ženy tak byly nuceny postarat se o hospodářství, řešit veškeré problémy samostatně. Proto mají galicijské ženy výborné dispozice pro vytrvalost a aktivitu a i po odchodu do důchodu aktivně participují v sociálním a kulturním životě, aby si zachovaly svou nezávislost, jak nejdéle to bude možné. V Aulách třetího věku tyto ženy vidí možnost věnovat se tomu, o co byly ochuzeny, když byly mladé.*¹⁹

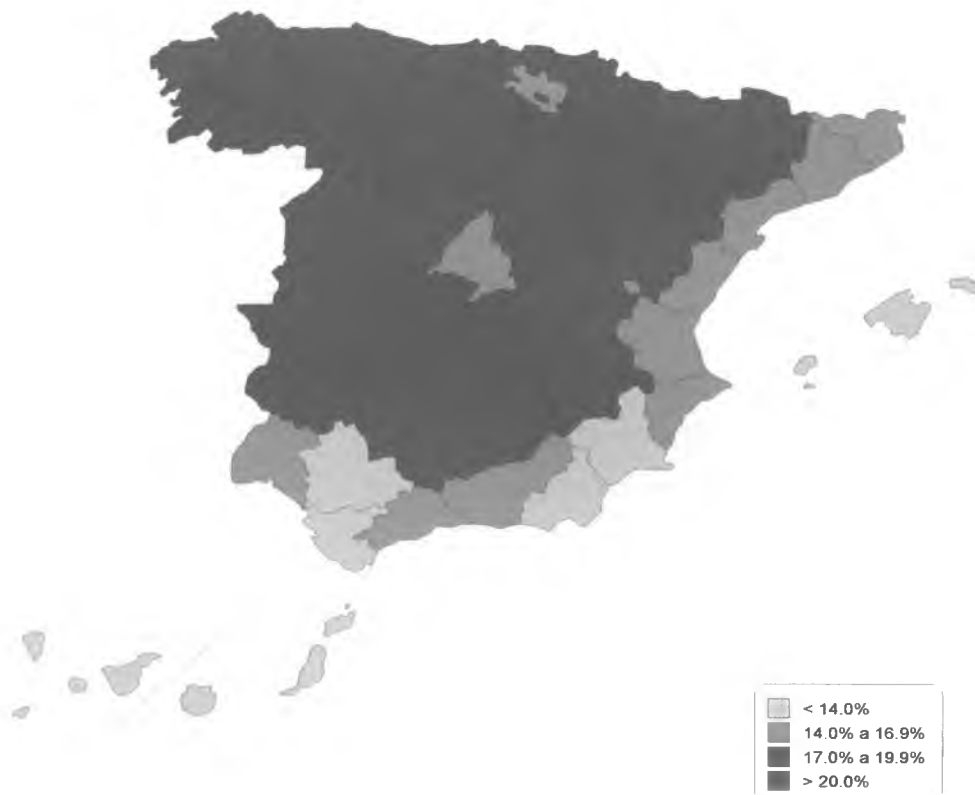
¹⁸ tamtéž

¹⁹ Reboul, H.: Las Aportaciones de las U.T.E. a los estudiantes, Asociación Internacional de Universidades de Tercera Edad, 2000-2001, pagina 90

Graf č.4 Počet osob ve věku 65 let a více v jednotlivých provinciích Španělska- počet v tisících

Graf č.5 Počet osob ve věku 65 let a více v jednotlivých provinciích Španělska - procenta

2. AULY TŘETÍHO VĚKU V GALICII JAKO SOUČÁST CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

V předešlé kapitole jsem se snažila přiblížit, jaký je demografický a sociální kontext související s problematikou stárnutí populace ve Španělsku se zaměřením na Galicii.

Společnost tedy do budoucna pravděpodobně projde celou řadou velkých proměn a zásadní změny demografického složení budou mít za následek nebývalé ekonomické a sociální důsledky.

Na aktuální důležitost soužití generací a nutného dialogu poukázal Michel Loriaux na kongresu Mezinárodní Asociace Univerzit třetího věku (A.I.U.T.A).

„To, co někteří nazývají „soumrakem Východu“ není nic jiného, než že sledujeme novou éru završující se „stárnutím“ populace, která směřuje k celkovému přeformulování našich hodnot, způsobů jednání a směřování společnosti; především ale stojíme na prahu nové etapy, která nás nutí čelit výzvě společného soužití mezi generacemi. Více než kdy jindy bude třeba dialogu a vzájemné tolerance, aby bylo možné řešit konflikty, které mohou mezi jednotlivými generacemi nastat.“²¹

Vztahy mezi generacemi jsou velmi složité a nadále tomu pravděpodobně nebude jinak. Fenoménem posledních let se tak stal tzv. ageismus. Lucie Vidovičová shrnula své výzkumné zkušenosti s tímto jevem do definice: *„Ageismus je ideologie založená na sdílené víře v kvalitativní nerovnost jednotlivých fází lidského životního cyklu, manifestovaná skrze proces systematické, symbolické i*

²¹ Loriaux M.: *Generaciones en diálogo?*, Congreso de la A.I.U.T.A., Septiembre 2001, Nantes

reálné stereotypizace a diskriminace osob a skupin na základě chronologického věku a/nebo na jejich příslušnosti k určité generaci."²²

Jak vyplývá z této definice podle Vidovičové, ageismus jako věková diskriminace funguje oběma směry – od mladých ke starým, ale i od starých k mladým. Do budoucna proto bude nutný dialog a také nabourávání jednotlivých stereotypů, které se vážou k věku a které mohou výrazně usnadnit soužití jednotlivých generací. Bude nejen třeba zvětšit, ale i rozšířit nabídku služeb poskytovaných seniorům.

Ve vyspělých zemích se zlepšuje kvalita života a taktéž vyhlídky na dožití. Díky zkvalitnění lékařské péče se lidé nejen dožívají vyššího věku, ale daří se i potírat mnoho nemocí a zlepšovat a udržovat „zdraví“ co možná nejdéle. Přesto se však domnívám, že o co je větší zájem odborníků zaměřen na tělesné zdraví, o to méně se již odborníci zajímají o „duševno“ seniorských věkových skupin. I když se tato situace již pomalu zlepšuje, stále ještě tato problematika není řádně doceňována. Duševní pohoda a pocit být užitečný a potřebný je jednou z důležitých potřeb v jakémkoliv věku. Velmi ohroženou skupinou jsou v tomto směru senioři, kteří po odchodu do důchodu často ztrácejí svou hlavní aktivitu a životní náplň.

Haškovcová (1989) poukazuje na nutnost vytvoření tzv. druhého životního programu. A to samozřejmě ne až na prahu stáří, ale mnohem dříve. Haškovcová cituje Charvátu a říká, že stáří je dnes charakterizováno právě ztrátou programu. *„Stáří jako etapa lidského života nemá dnes jasný obsah. Být starý znamená zdržovat, překážet, být na*

²² Vidovičová, L.: *Autonomie a věková diskriminace: ohrožení nebo výzva?*, Ostrava, 2004, str.63

obtíž. ... To proto, že jsme smysl lidského času vztáhli pouze k jedné zcela určité roli, kterou člověk odcházející do penze ze dne na den přestává hrát."²³

Jaká by tedy měla být nabídka služeb pro seniory? Cílem této práce určitě není vyčerpávající přehled možné nabídky služeb pro seniory. Chtěla bych se zde naopak zaměřit na jednu konkrétní skupinu seniorů, kteří mají chuť pokračovat ve vzdělávání a kterých je mezi seniorskou populací nemalá skupina. Rozvoj celoživotního vzdělávání a zejména pak u seniorů, tvoří výrazný fenomén většiny industriálních zemí dnešní doby. Proč by měli být senioři lapeni v předsudcích vytrvale přežívajících v povědomí společnosti a přiživovaných masmédií? Domnívám se, že to, co může nejvíce přispět k zlepšení celkové situace a k překonání negativních stereotypních představ, musí vzejít právě od seniorů, avšak za vydatné podpory společnosti. Služby, které tuto podporu nabízejí a kde se zároveň očekává výrazná aktivita ze strany seniorů, jsou právě Auly třetího věku.

2.1 Historie, filozofie a vývoj Aul třetího věku

Historie

Vznik Aul třetího věku je úzce provázán se vznikem Univerzit třetího věku. Vůbec první Univerzita třetího věku byla založena v roce 1973 profesorem Pierrem Vellasem pod Univerzitou v Toulouse. Profesor Vellas byl navíc jednou z hlavních osobností, které uvedly do chodu rozvoj Univerzit třetího věku v mezinárodním měřítku. Významným faktem je též jeho úzké přátelství s

²³ Haškovcová, H.: Fenomén stáří, Praha: Panorama, 1990, str.45

P.Franciscem Gómezem Fernandézem, zakladatelem a ředitelem Aul třetího věku v celé Galicii. Od roku 1975 se ve městech Lille a Charleroi pravidelně pořádala jednotlivá setkání a kongresy Univerzit třetího věku. V této době již vznikaly po celé Francii a v ostatních frankofonních zemích Univerzity třetího věku, které byly podporovány zejména ředitelem Evropského Institutu pro univerzitní vztahy a sociální akci I.E.A.S (Instituto Europeo Interuniversitario de Acción Social), který se později stal druhým prezidentem Mezinárodní Asociace Univerzit třetího věku (A.I.U.T.A). Právě na jednom z těchto kongresů byli přítomni i představitelé z řad španělského Ministerstva kultury. Inspirováni touto účastí oslovili profesora P. Goméze a pověřili jej založením instituce podporující celoživotní vzdělávání určené seniorům. O dva roky později oslovili profesor D. Benito Regueiro Varela a P. Gómez rektora Univerzity v Santiagu de Compostela Dr. Suaréze Núñeze a dohodli se na vzájemné spolupráci. V rámci programu celoživotního vzdělávání byla založena první Aula třetího věku v Galicii.

Vývoj

Vývoj Aul třetího věku probíhal hned na několika úrovních: lokální, regionální, národní a mezinárodní.

Na lokální úrovni došlo k pozvolnému vývoji s drobnými odlišnostmi hned v několika městech Galicie. Nejdříve v již zmiňovaném hlavním městě Galicie Santiagu de Compostela, dále pak v Coruñi, Vigu, Ferrolu, Ourense, Lugu, Padronu, Villabě a Monterrosu.

V Santiagu de Compostela tedy byly v roce 1978 otevřeny první kurzy Aul třetího věku pod záštitou Univerzity třetího věku určené seniorům. Oficiálními patrony se staly 12. září 1978 Ministerstvo kultury, Katedra

sociální práce a Katedra celoživotního vzdělávání spolu s Galicijským centrem celoživotního vzdělávání (Centro de Formación Superior de Galicia). Již 14. října téhož roku byl v Santiagu de Compostela zahájen první kongres na národní úrovni, kterého se účastnili profesor Pierre Vellas a 150 představitelů z dalších regionů Španělska. Z nichž bylo 23 představitelů z již vzniklých Aul třetího věku z celé země.

Až do dnešního dne má Aula třetího věku v Santiagu de Compostela prioritní postavení a je nadřizena všem ostatním aulám, které se nacházejí na území Galicie. Přesto všechny Auly třetího věku vznikaly odděleně a postupně. Auly Santiagu de Compostela koncepčně podporovaly rozvoj programů v ostatních městech, zároveň se snažily zachovat autonomii ostatních aul. Regionální spolupráce mezi jednotlivými aulami je zajišťována skrze pravidelná setkání, kongresy, roční setkání, společně pořádané akce a " Dny Aul třetího věku". V rámci regionální spolupráce byla vytvořena Asociace pro galicijskou kulturu a celoživotní vzdělávání. Auly třetího věku tedy spadají pod Ministerstvo kultury, z jehož prostředků jsou financovány. Určité kompetence také přebrala Xunta de Galicia.²⁴

Již zmiňovaná záštita Univerzity třetího věku v Santiagu de Compostela bude probrána podrobněji v závěru následující kapitoly.

Národní úroveň spolupráce je zajišťována skrze Národní Konfederaci Aul třetího věku se sídlem v Madridu, která poskytuje potřebnou podporu a pomoc (částečně i finanční) a zároveň funguje jako forma kontroly.

²⁴ správní orgán volený jako partner centrální vlády

Na mezinárodní úrovni udržují představitelé Aul třetího věku úzké vztahy se všemi osobnostmi reprezentujícími Mezinárodní Asociaci Aul třetího věku mezi něž patří Serge Mayence, René Frentz, Roger Bernier, Claude Bridel, Jacques Lefevre a Héléne Reboul.

Představitelé aul v Galicii se aktivně účastní všech pořádaných mezinárodních kongresů a v rámci spolupráce pořádají pro své členy také kulturní návštěvy do mnoha členských zemí Evropy i mimo ni. Tyto návštěvy již byly pořádány ve Francii, Belgii, Švýcarsku, Německu, Rakousku, České Republice, Itálii, Izraeli, Kanadě, Spojených státech amerických, Finsku, Rusku, Švédsku, kde si státy vzájemně mohly vyměňovat dosud získané zkušenosti.

Zvláštní zmínku věnuji Portugalsku. Galicie a Portugalsko, snad i díky jazykové a kulturní blízkosti,²⁵ pravidelně spolupracují na různých projektech a uskutečňují výměnné programy v rámci aul, a to zejména s Univerzitou třetího věku v Lisabonu, Portu, Vianě, Castelu a Guimarâesu.

Filozofie

„ Pozitivní stárnutí je přirozeným procesem v rámci životního cyklu, kdy dochází k vzájemnému, sdílenému, osobnímu rozvoji.

Proces znamená pokračování ne přerušení, ani dezintegraci či bezmocnost před novou životní etapou, ale naopak sílu získanou z předchozích životních etap.

Přirozený, protože stárnutí není nemocí, ale příležitostí, které se naštěstí dožívá stále více osob, žít a pozorovat život z nových úhlů a perspektiv.

²⁵ Galicijština a portugalská portugalština jsou si jazykově velmi blízké a tedy i velmi podobné, mnohem více než například kastilština, obyvatelé si vzájemně rozumí

Rozvoj přináší změnu, adaptaci, obohacení, vědomosti, vcítění, které nám umožňují lépe čelit existenciálním konfliktům.

Osobní znamená individuální, vlastní, ve shodě s našimi přáními a očekáváními, týká se konkrétního místa ve společnosti a měnící se reality.

Vzájemný ukazuje potřebu všech osob jakéhokoliv věku cítit se užitečným, což přispívá k pocitu radosti a udržuje rovnováhu mezi „dávat a dostávat“.

Sdílený, protože osoba v pokročilém věku je více než jen člen rodiny, skupiny, komunity. Má také právo se osobnostně rozvíjet a obohacovat ve vztahu k ostatním.²⁶

Myslím, že předchozí citace Pierra Vellase výstižně ilustruje filozofii Aul třetího věku. Proto už jen stručně doplním čtyři základní cíle, ke kterým Auly třetího věku směřují:

1. Přispívat ke zlepšení fyzického, duševního a sociálního zdraví a ke zkvalitnění života seniorů prostřednictvím následujících prostředků:

- prevencí a osvětovými kampaněmi vzhledem k problémům a nemocem vážícím se ke stáří
- udržováním fyzické aktivity (individuálně přiměřené možnostem jednotlivců) formou výletů, cvičení, tance, relaxace, plavání apod., podpora co největší samostatnosti

²⁶ Pierre Vellas- ASOCIACIÓN CULTURAL GALLEGA DE FORMACIÓN PERMANENTE DE ADULTOS (entidade colaboradora da Xunta de Galicia) (2007) *Memoria 2006*, pag.12, *Aulas de Terceira Idade de Galicia*; Santiago de Compostela; ed. Xunta de Galicia.

- informovanost a vzdělávání ohledně alimentace a stravovacích návyků
- podpora mozkové aktivity a kognitivních funkcí
- integrace do společnosti, informovanost o nových technologiích, kulturních souvislostech a nových společenských změnách, aby nedocházelo k sociálnímu vyčleňování a snižovala se rizika „osamění“
- znalost vlastní historie, kultury, kořenů, pomáhajících obohatit a najít vlastní identitu
- rozvoj kreativity skrze umělecké vyjádření, obohacení vlastním uspokojením z tvorby
- uvědomění si vlastní hodnoty a užitečnosti, zvýšení sebevědomí

2. Zavést program celoživotního vzdělávání pro seniory úzce propojený s ostatními věkovými skupinami (mladými apod.) skrze aktivity otevřené všem generacím:

- hudební akce: zpěv, hudba, organizace koncertů, festivalů, recitálů apod.
- kulturní a umělecké akce: folklor, poezie, koncerty, divadlo
- konference: debaty na různá témata (vědecká, umělecká, literární, ekonomická, právní, sociální apod.)

3. Rozvíjet a podporovat gerontologické výzkumy

V tomto ohledu hraje Univerzita třetího věku spolu s Aulami třetího věku důležitou úlohu:

-spolupráce při mnoha výzkumných programech v oblasti geriatrie, neurologie, psychiatrie, kardiologie, psychologie, neurobiologie, ekonomie, demografie, sociálních služeb, historie, sociologie apod.)

Tyto výzkumy přispívají k neustálému přehodnocování a zlepšování kvality služby. Reagují tak na aktuální změny a poznatky.

4. Rozvíjet vzdělávací programy v jakémkoliv věku.

Těchto programů je nepřeberné množství, od programů rozvíjejících manuální dovednosti, přes programy podporujících fyzickou aktivitu, až po programy podporující kreativitu, technické znalosti a velké množství kurzů všeobecného rozhledu a vědomostí. O jednotlivých nabízených předmětech (kurzech) v jednotlivých aulách se podrobněji zmíním v následující podkapitole.

Možnost celoživotního vzdělávání je předpokladem pro udržení znalostí a schopností stárnoucích osob a seniorů. Vzdělávání nejen ovlivňuje duševní pohodu, ale posiluje také nezávislost a přispívá k sociální integraci. Cílem je poskytnout možnost vzdělávat se po celou dobu života, v souladu s potřebami a zájmy každého člověka. U seniorů je také kladen důraz na vyrovnávání se s novými poznatky a informačními technologiemi.

Co však osobně považuji za nejdůležitější, je zplnomocňování klientů Aul třetího věku tím, že spoluutvářejí podobu těchto aul. Všechny kurzy, semináře a akce vznikají z jejich přání, připomínek a návrhů za podpory profesorů, sociálních a aktivizačních pracovníků, studentů, dobrovolníků apod.

2.2 Auly třetího věku v Galicii

V úvodu bych ráda zmínila některé všeobecné informace týkající se Aul třetího věku v Galicii.

Auly třetího věku jsou určeny lidem od 50 let věku, podmínkou není odchod do důchodu, pouze tedy dosažení patřičného věku. Auly třetího věku jsou zaštitěny Univerzitami třetího věku v Galicii, a to konkrétně univerzitou v Santiagu de Compostela, Vigu a Coruňi. Tato spolupráce probíhá na koncepční a metodické úrovni. Všechny kurzy probíhající v rámci Aul třetího věku jsou konzultovány s profesory z těchto univerzit, některé kurzy jsou dokonce přímo těmito profesory vedeny. Pravidelně jsou též probírány odborné konzultace, a to nad specifickými tématy a plánovanými změnami kurzů.

Auly třetího věku jsou financovány ze státního rozpočtu Ministerstva kultury a určité pravomoce jsou delegovány na již zmiňovanou Xuntu de Galicia. Velká část peněz též přichází z řad církve a dárců. Účastníci jednotlivých kurzů platí roční poplatky v závislosti na počtu navštěvovaných předmětů. U sociálně znevýhodněných osob je možné požádat o uhrazení kurzovného správou sociálního zabezpečení. Není též výjimkou, že kurzovné za některého člena je v rámci solidarity uhrazeno ostatními účastníky aul.

Auly třetího věku jsou členy A.I.U.T.A- Asociación Internacional de Universidades de Tercera Edad (Mezinárodní Asociace Univerzit Třetího Věku) vzniklé roku 1976, dále jsou zakládajícími členy CEATE-Confederación Española de Aulas de Tercera Edad. Úzkou spoluprací též auly navázaly s mnoha institucemi

v oblasti geriatric, gerontologie a psychologie a jejich působnost je jak lokální, regionální a národní, tak i mezinárodní. V Aulách třetího věku pracují odborníci z řad pedagogů, sociálních pedagogů, sociálních a aktivizačních pracovníků, psychologů a geriatrů, ale také studentů a dobrovolníků.

Podívejme se tedy nyní bližší na jednotlivé Auly třetího věku v jednotlivých městech Galicie.

Coruña

Auly třetího věku v tomto městě vznikly v roce 1980. Velký vliv na jejich vznik a silnou podporu získaly díky Nadaci Barrié de la Maza, která těmto aulám od počátku dodnes poskytuje velkou finanční podporu. V roce 2005-2006 bylo zapsáno celkem 218 osob (mužů i žen) starších 50 let z rozdílných socioekonomických a kulturních skupin, které se účastnily pravidelných kurzů pořádaných těmito aulami. Nárazové akce a semináře byly otevřeny veřejnosti jakéhokoliv věku. V roce 2006/2007 bylo takto zapsaných účastníků již 273. Všimněme si tedy, že se počet osob rozšířil o 55 osob oproti předešlému roku. Zápisné se momentálně pohybuje od 50€ za osobu do 70€ pro manželskou dvojici. Platbu lze uhrazovat i postupně po částech. U finančně znevýhodněných osob je možné uhradit jen část či požádat o uhrazení částky správou sociálního zabezpečení, jak již bylo uvedeno výše.

Nabízené kurzy se dělí do tří velkých oblastí: kulturní, zdravotnické a rozvoje kreativity a tvorby.

V rámci kulturní oblasti aula nabízí kurzy

- angličtiny- dvě skupiny začátečníků a pokročilých, které trvají dvakrát týdně 45 minut (počet účastníků 32/33)²⁷

²⁷ myšleno počet účastníků jednotlivých kurzů v roce 2005/2006 první údaj, v roce 2006/2007 druhý údaj (následuje za lomítkem)

- francouzštiny- dělíci se opět na dvě skupiny a probíhající stejně jako anglický jazyk (počet účastníků 22/20)
- historie muzických umění- probíhající jednou týdně 60 minut (počet účastníků 25/30)
- geografie a historie- probíhající jednou týdně 45 minut, přednášky jsou zaměřovány na hispánské země (počet účastníků 30/36)

V rámci zdravotnické oblasti to jsou kurzy:

- jóga- tvoří ji tři skupiny, setkávající se dvakrát týdně na jednu hodinu, součástí je dechová gymnastika a aktivní relaxace (počet účastníků 102/72)
- taichi- taktéž tři skupiny, setkávající se dvakrát týdně jednu hodinu, dochází ke zlepšení funkce srdce, kardiovaskulárního, pohybového systému, snižuje se únava (počet účastníků 60/60)
- pilates- dvě skupiny setkávající se na hodinu a půl (počet účastníků 60/60)

V rámci tvůrčí a kreativní činnosti jde o kurzy:

- kurzy aktivizace paměti- jedna skupina setkávající se na 45 minut jednou týdně (počet účastníků 30/50)
- kreslení a malba- dvě skupiny setkávající se jednou týdně na jeden a půl hodiny (počet účastníků 70/65)
- zpěv a hudba- skupina se schází jednou týdně na hodinu a půl, skupina aktivně pořádá mnoho vystoupení (počet účastníků 27/25)
- kurzy dekorativního umění- jedna skupina scházející se jednou týdně na hodinu a půl (počet účastníků 20/25)
- divadlo- skupina se taktéž schází jednou týdně, na jeden a půl hodiny - pořádají se divadelní představení každého čtvrt roku (počet účastníků 10/12)

- kurzy informatiky- tvoří celkem šest skupin, maximální počet účastníků je osm, scházejí se dvakrát týdně na hodinu (počet účastníků 0/73)

Celkem jsou auly otevřeny od pondělí do pátku v ranních i odpoledních hodinách, v rozsahu 48 hodin týdně. Město Coruña má nepochybně největší výběr kurzů ze všech Aul třetího věku v Galicii, dokonce více než nabízí hlavní město tohoto regionu Santiago de Compostela. Domnívám se, že je to způsobeno nejen velkou poptávkou ze strany uživatelů, ale také zároveň strategickou významností a velikostí tohoto města. Coruña je významným obchodním městem, které přestože nemá statut hlavního města, je největším městem na území Galicie. Logicky proto nabízí i největší nabídku sociálních služeb a má tedy i největší počet kurzů poskytovaných seniorům v rámci Aul třetího věku. Velikost měst a počet osob ve věku 65 a více, jsou hlavními a důležitými ukazateli, které ovlivňují poptávku po tomto typu sociálně-vzdělávací služby.

V rámci Aul třetího věku v Coruňi byla pořádána celá řada setkání a kongresů. Zvláštností, kterou se auly v Coruňi liší od ostatních aul v Galicii, je divadelní soubor Rondalla, který měl v letošním roce již více než šest představení a který úzce spolupracuje s kurzy zpěvu a chorálním sborem. Jejich představení mají velký úspěch.

Auly třetího věku také pořádají mnoho kulturních akcí, mezi něž patří návštěvy výstav, muzeí, sochařských sbírek, ale i exkurze do podmořského světa, rybářského muzea či majáku, neboť Coruña je přímořským městem ležícím na severu Galicie. Auly třetího věku též pravidelně pořádají výlety po krásných rybářských vesničkách na severním pobřeží Galicie. V tomto roce byla pořádána návštěva rodinného domu takové významné osobnosti jako byl například Picaso.

Vigo

Tyto auly vznikly v roce 1978, patří tedy mezi jedny z vůbec prvních Aul třetího věku v Galicii. Tyto auly byly také jedny z prvních, které věnovaly mnoho úsilí zachování a znovuoobnovení galicijské tradice, zejména svými semináři s názvem „Živá historie“, které se podrobně věnují galicijské historii, tradici a kultuře. Taktéž se velmi aktivně angažují na mezinárodní úrovni a úzce spolupracují s Univerzitou v Nance.

V roce 2005/2006 bylo do kurzů v rámci těchto aul zapsáno více než 225 účastníků (mužů a žen), v tomto roce počet klesl na 206. Podmínky zápisu a všeobecné podmínky kurzu pro účastníky jsou stejné, jak již bylo uvedeno výše u města Coruña, a platí pro všechny auly po celé Galicii.

Kurzy nabízené těmito aulami jsou následující.

Kurzy nabízené v rámci kulturní oblasti:

- anglický jazyk (počet účastníků 30/50)
- historie Galicie (počet účastníků 33/52)
- španělská literatura (počet účastníků 50/72)
- historie umění (počet účastníků 100/115)

V rámci zdravotnické oblasti jsou to tyto kurzy:

- tai-chi (počet účastníků 74/58)
- zpěv (počet účastníků 33/32)
- kurzy aktivizace paměti (počet účastníků 30/38)

V rámci tvůrčí a kreativní činnosti jde o kurzy:

- kreslení a malby (počet účastníků 30/46)
- dílny tvořivosti (počet účastníků 68/74)
- divadlo (počet účastníků 20/18)

Auly jsou otevřeny každý všední den od pondělí do pátku v celkovém počtu 26 hodin. Jak vidíme, počet nabízených

hodin i počet účastníků je nižší oproti předchozímu městu, což je však logické vzhledem k velikosti a počtu obyvatel Viga. Také auly ve Vigu během roku pořádaly mnoho kulturních exkurzí a výletů. Navíc však pro své členy zajistily dva výlety i do ostatních regionů Španělska a to do města Salamanka a do překrásného, ve světě ne tolik známého regionu na severu Španělska Asturie pyšníci se překrásnými přírodními scenériemi.

V rámci těchto aul dále proběhlo několik výstav z děl vytvořených účastníky kurzu „dílny tvořivosti“, tentokrát na téma „Betlém“. V tomto roce byla otevřena knihovna určená nejen členům Aul třetího věku ale i široké veřejnosti. Knihovnu spravují a její provoz řídí dobrovolníci z řad účastníků kurzu těchto aul.

Posledním a neméně významným je vznik nového projektu „Contacontos“, který je jakýmsi recitálem či vyprávěním příběhů, jedná se o jakousi ústní lidovou slovesnost, předávanou z generace na generaci, tradiční pro oblast Galicie. Na tomto projektu též spolupracují odborníci z oblasti literatury, jazykovědy, kultury a turismu.

Ferrol

Auly třetího věku ve Ferrolu vznikly v úzké spolupráci s aulami v Santiagu de Compostela. Zpočátku byly nabízené kurzy velmi skromné, ale zájem veřejnosti se stále zvyšoval, až se podařilo otevřít poměrně širokou nabídku kurzů, která trvá dodnes. V roce 2005-2006 bylo zapsáno celkem 102 osob (mužů i žen), jejich počet se v roce 2006-2007 mírně snížil na celkový počet 93 osob. Na snížení počtu účastníků může mít vliv celá řada faktorů mezi než bezesporu patří i určitá kapacita programu a bohužel taktéž častá úmrtí účastníků vzhledem k pokročilému věku některých členů. Opět jsou zde nabízeny základní tři

oblasti, a to kulturní, zdravotnická a oblast tvořivosti a kreativity. Všimněme si, což je zajímavé, že nedochází ve všech aulách ke stejnému dělení jednotlivých kurzů. Přestože jsou základní tři oblasti vždy stejné, jednotlivé kurzy stejného zaměření jsou v jednotlivých aulách v rámci těchto tří základních oblastí různě zařazovány. Domnívám se, že je to způsobeno vzájemným prolínáním těchto oblastí, které nemají pevné ohraničení, jsou do jisté míry mezioborové a mohou tak být řazeny stejně dobře do oblasti zdravotní, sociální nebo kulturní. Proto ponechávám dělení tak, jak bylo zvykem v jednotlivých aulách beze změny.

Nabízené kurzy v rámci kulturní oblasti byly tyto:

- anglický jazyk (počet účastníků 17/15)
- francouzský jazyk (počet účastníků 17/19)
- historie umění (počet účastníků 40/46)
- literární dramatizace (počet účastníků 20/24)

Nabízené kurzy v rámci zdravotní oblasti:

- jóga (počet účastníků 64/60)
- kurzy aktivizace paměti (počet účastníků 51/61)

Nabízené kurzy v rámci tvůrčí a kreativní činnosti

- kreslení a malba (počet účastníků 18/17)
- dílny tvořivosti (počet účastníků 18/20)
- informatika (počet účastníků 16/10)
- divadlo (počet účastníků 20/18)

Auly jsou k dispozici svým návštěvníkům celkem 23 hodin, a to jak v dopoledních tak odpoledních hodinách od pátku do neděle. Auly ve Ferrolu jsou aktivní nejen v nabídce těchto pravidelných kurzů, ale též pořádají během roku pravidelné semináře na aktuální témata. Zatím proběhly semináře na téma „Telefonická asistence pro seniory“, „Syndrom týrané a zneužívané ženy“, „Životní prostředí,

jak ho chránit“, „Historie Španělska“ a „Umění ve Ferrolu“.

Díky strategické poloze Ferrolu bylo též pořádáno mnoho výletů do okolí, mezi něž patřily výlety do hor a na pobřeží za pozůstatky keltských oppid a dalších archeologických zajímavostí.

Ourense/ Orense

Ve městě Ourense nalezneme mnoho uchovaných tradic, mezi které patří i hra na tradiční galicijský hudební nástroj „gaitu“ neboli dudy. Ourense se může pochlubit celou řadou dudáckých festivalů a šířením galicijské tradice a kultury. Silné vlastenecké cítění a potřeba oživit kulturu i tradice vedla v tomto městě k založení kurzů galicijštiny v rámci nabízených předmětů Aul třetího věku.

V roce 2005-2006 se do Aul třetího věku v Ourense zapsalo 218 osob. V letošním roce byl tento počet osob zachován. Kapacita těchto aul nestačí pokrýt poptávku, na některé kurzy je vypsána evidence čekatelů. Týká se to zejména kurzů kreslení a malby, historie umění a gymnastiky.

Mezi nabízené kurzy patří.

V rámci kulturní oblasti

- galicijština (počet účastníků 38/31)
- anglický jazyk (počet účastníků 33/32)
- historie umění (počet účastníků 76/93)
- zpěv (počet účastníků 37/35)

V rámci zdravotnické oblasti

- gymnastika (počet účastníků 153/89)
- pilates (počet účastníků 0/20)
- kurzy aktivizace paměti 110/127)

V rámci tvořivé a kreativní oblasti

- kreslení a malba (počet účastníků 34/34)

- dílny tvořivosti (počet účastníků 80/82)
- informatika (počet účastníků 60/64)
- sociální dovednosti a hry (počet účastníků 60/40)

Celkový počet hodin, kdy jsou auly jednotlivým účastníkům otevřeny, je 42,3 hodin týdně, od pondělí do pátku. Auly také během roku poskytly pravidelný cyklus seminářů na téma Osteoporóza.

Typickým svátkem slaveným na podzim, jehož oslavy také organizačně zajišťovaly Auly třetího věku, je tzv. Magosto. Při této oslavě se praží jedlé kaštiny, které hojně rostou po celé Galicii. Jednotlivé dudácké skupiny se scházejí a vzájemně spolu soutěží. Původ této tradice je pravděpodobně keltský.

Lugo

Město Lugo velmi úzce spolupracuje s místní univerzitou, která zajišťuje velmi silnou podporu Aulám třetího věku v tomto městě. Město Lugo zařadilo do svých kurzů Aul třetího věku velmi zajímavé předměty, jedním z nich je rizoterapie (terapie úsměvem). Dalším z nich je recyklace odpadů a jejich opětovné využití.

V roce 2005/2006 bylo do těchto aul přihlášeno celkem 116 osob, v letošním roce to bylo o 18 účastníků méně. Kurzy, které město Lugo nabízí jsou následující.

Kurzy nabízené v rámci zdravotnické činnosti

- gymnastika (počet účastníků 70/78)
- tai-chi (počet účastníků 32/32)
- jóga (počet účastníků 0/20)
- kurzy aktivizace paměti (počet účastníků 62/36)

Kurzy tvůrčí a kreativní činnosti

- divadlo (počet účastníků 11/10)

- dílny tvořivosti (počet účastníků 72/32)
- rizoterapie (počet účastníků 30/20)
- kreslení a malba (počet účastníků 36/42)
- recyklace (počet účastníků 12/16)

Mezi nejzajímavější kurzy nabízené prostřednictvím těchto aul, které prozatím žádné jiné z Aul třetího věku v Galicii ve své nabídce nemají, jsou již zmiňované kurzy recyklace odpadů, kde se účastníci učí vytvářet nové užitečné věci z použitých plastických lahví, krabic od mléka či džusu a s pomocí přírodních materiálů jako je vrbové proutí, rákos nebo ořechové skořápky. Součástí těchto kurzů je ekologická osvěta, předávání teoretických informací a praktických rad, jak správně třídit odpad.

Dalším a neméně zajímavým kurzem je rizoterapie, která učí vnímat věci skrze pozitivní optiku a získat tak co nejvíce pro sebe. Je jednoduchým způsobem, jak zlepšovat své zdraví skrze prožívání kladných emocí. Prostředky, kterých se využívá, je protahování a speciální cviky, které slouží k odblokování, osvobození těla od tenze s následnou relaxací celého těla. Dalším prostředkem je komunikace, cílem je dojít k uvolnění a odblokování, aby se člověk mohl začít projevovat spontánně. Posledním prostředkem je hra, pomocí které se má člověk vrátit do dětství a znovu získat přirozenou schopnost se smát. Dalo by se též zjednodušeně říci, že cílem je naučit se znovu se smát pomocí her, pobavit se ve skupině skrze tanec, pohyb a techniky správného dýchání. Smích má vycházet ze srdce a duše, ne z mozku.

Auly jsou návštěvníkům otevřeny 20 hodin týdně a během roku byla pořádána celá řada kulturních ať už divadelních nebo hudebních akcí.

Padrón

V tomto městě bylo v roce 2005-2006 zapsáno 91 osob, v letošním roce je to již 107. Město Padrón vzhledem ke své velikosti a možnostem nabízí mnoho kurzů v rámci Aul třetího věku. Podmínky, které musí účastníci těchto aul splňovat, jsou totožné jako u předešlých aul v Galicii, liší se ale cenou kurzovního, které činí 50€ pro jednotlivce a 85 € pro manželské dvojice.

Kurzy nabízené v rámci kulturní činnosti

- francouzský jazyk (počet účastníků 17/15)
- zpěv (počet účastníků 20/20)

Kurzy nabízené v rámci zdravotnické činnosti

- gymnastika (počet účastníků 38/38)
- rehabilitační gymnastika (počet účastníků 40/39)

Kurzy nabízené v rámci tvůrčí a kreativní činnosti

- informatika (počet účastníků 19/20)
- kreslení a malba (počet účastníků 2/25)
- kresba čajem/čajovými lístky (počet účastníků 15/15)
- dílny tvořivosti (počet účastníků 26/26)
- taneční kurzy

Pro své účastníky jsou auly v Padrónu otevřeny 21 hodin týdně ve všední den. Navíc jsou jako jediné v Galicii otevřeny také o víkendu, kde v místním sále nabízí taneční kurzy tradičních galicijských tanců. Tyto kurzy jsou otevřeny všem věkovým skupinám, tedy široké veřejnosti. Dochází zde díky tomu k milé spolupráci a trávení volného času všech generací. Podle místní koordinátorky je o tyto kurzy velký zájem jak mezi seniory tak mezi mladými, zejména studenty.

Dále pak tyto auly nabízejí jako jedny z mála vedle kurzů gymnastiky také specializované kurzy rehabilitační

gymnastiky vedené odborníky z oblasti zdravotnictví a rehabilitace. Velmi zajímavým kreativitu a tvořivost rozvíjejícím je kurz kresby pomocí čaje či čajových lístků. V letošním roce již proběhla výstava děl účastníků tohoto originálního kurzu.

Monterroso

V loňském roce bylo přihlášeno 56 osob do těchto Aul třetího věku v Monterrosu. V roce 2006/2007 to bylo 50 osob. Podmínky se neliší od ostatních aul, ovšem cena kurzů je výrazně nižší než v ostatních městech, a to 30 € pro jednotlivce a 50 € pro manželské páry, což je dáno i nižší nabídkou kurzů a socioekonomickou situací obyvatel tohoto města. Přehled kurzů nabízených těmito aulami je následující.

Kurzy nabízené v rámci kulturní činnosti

- dějiny umění (počet účastníků 23/20)
- kreslení a malba (počet účastníků 31/31)
- dílny tvořivosti (počet účastníků 32/32)

Kurzy nabízené v rámci zdravotnické činnosti

- kurzy aktivizace paměti (počet účastníků 30/29)
- gymnastika (počet účastníků 46/46)

Počet hodin, kdy jsou auly otevřeny pro veřejnost, je také výrazně nižší, činí celkem 11 hodin. V těchto aulách momentálně probíhá také socio-antropologický výzkum zaměřený zejména na tradiční kulturu, historie odívání, postavení ženy, vzdělání a společenské zvyklosti.

Auly v Monterrosu se také účastní řady kongresů na lokální i regionální úrovni. Tyto auly tvoří jednu z mála služeb poskytovaných v této oblasti obyvatelům tohoto malého města.

Vilalba

Město Vilalba je posledním a jedním z nejmenších měst, kde Auly třetího věku vznikly. V roce 2005/2006 zde bylo zapsáno celkem 33 osob a tento počet se v letošním roce nezměnil. Podmínky zůstávají stejné jako u ostatních aul, přesto se ale opět liší cenou kurzovního, která je pro jednotlivce 35 €, překvapivá je cena pro manželský pár 70 €. Obvykle se tato cena snižuje, aby byla motivací pro zápis dvojic a zvýšil se tak počet mužů, kteří se účastní kurzů v Aulách třetího věku.

V rámci těchto aul jsou tedy k dispozici tyto kurzy.

Kurzy nabízené v rámci zdravotnické činnosti

- gymnastika (počet účastníků 40/32)
- rehabilitační gymnastika (počet účastníků 49/19)

Kurzy nabízené v rámci tvořivé a kreativní činnosti

- dílny tvořivosti (počet účastníků 30/20)
- restaurátorské techniky (počet účastníků 0/30)
- hudebně-taneční terapie (počet účastníků 0/15)

Auly jsou otevřeny pro veřejnost pouze v odpoledních hodinách - celkem 15 hodin. Tyto auly jsou jedinečné svými kurzy rehabilitační gymnastiky, které jsou vedeny rehabilitačním specialistou. Dále pak restaurátorské kurzy, kde probíhají restaurátorské práce na objektech, které si účastníci sami přinesou. Zejména jde o předměty ze dřeva, kovu a textilních materiálů. Dalším nově zavedeným kurzem jsou kurzy hudebně-taneční terapie, která spojuje prvky tance, hudby, relaxace, paměti a kreativity. Přispívá k celkovému uvolnění a zlepšení kondice.

Všechny tyto Auly třetího věku v Galicii mají některé specifické a jedinečné kurzy, částečně se odlišují, ale základní myšlenka celoživotního vzdělávání a aktivního

naplnění života seniorů zůstává. Auly třetího věku, které všechny ostatní auly v Galicii řídí, jsou Auly třetího věku v Santiagu de Compostela. Mezi jednotlivými aulami existuje úzká spolupráce.

Následující podkapitolu tedy věnuji Aulám třetího věku v Santiagu de Compostela.

2.3 Auly třetího věku v Santiagu de Compostela

Ve svém výčtu Aul třetího věku v Galicii zařazují na konec Auly třetího věku v Santiagu de Compostela. Tyto auly vznikly, jak již bylo řečeno, v roce 1978 a od tohoto roku nepřetržitě nabízejí svoje služby veřejnosti. Auly třetího věku v Santiagu jsou určeny lidem od 50 let výše.

Roční poplatek za kurzy stojí 50€ pro jednotlivce a 70€ pro manželský pár. Celkem bylo v roce 2005/2006 zapsáno 200 osob, v roce 2006/2007 se tento počet snížil na 175.

Kurzy nabízené v rámci kulturní oblasti

- anglický jazyk (počet účastníků 15/27)
- španělská literatura (počet účastníků 26/29)
- dějiny umění (počet účastníků 55/55)

Kurzy nabízené v rámci zdravotnické oblasti

- jóga (počet účastníků 52/63)
- tai-chi/pilates (počet účastníků - údaj není k dispozici)
- gymnastika (počet účastníků 62/50)
- taneční terapie (počet účastníků 0/18)
- kurzy aktivizace paměti (počet účastníků 50/79)
- semináře na téma péče o zdraví (počet účastníků 28/36)

Kurzy nabízené v rámci tvořivé a kreativní oblasti

- zpěv-chorální soubor (počet účastníků 28/36)
- kreslení a malba (počet účastníků 52/60)
- informatika (počet účastníků 42/42)
- dílny tvořivosti (počet účastníků 20/20)

Celkem jsou tedy Auly třetího věku v Santiagu de Compostela otevřeny pro veřejnost každý všední den, a to jak v dopoledních tak odpoledních hodinách, celkem 34,3 hodin týdně.

Auly v Santiagu de Compostela jako hlavní a řídicí centrum všech ostatních Aul třetího věku vzniklých na území Galicie se zaměřují na aktivity určené přímé práci s klienty a dále pak na aktivity komunitní, výzkumné a institucionální.

Mezi aktivity zaměřené na přímou práci s klienty patří všechny pořádané kurzy v rámci těchto aul, ať už jde o pravidelné, jednosemestrální nebo nárazové semináře.

Do komunitních aktivit patří dobrovolnictví a celá řada projektů postavených právě na dobrovolné spolupráci, jako je například projekt „Contacontos“, kde jde o sociální a kulturní aktivitu, díky níž se uchovává tradiční vypravěčské umění. Jde o spolupráci sociální služby a školy, kdy senioři chodí vyprávět tradiční galicijské příběhy a pohádky do místních škol. Tento projekt vznikl již v roce 1993 u příležitosti Evropského roku mezigenerační solidarity. Cílem projektu je vzájemné mezigenerační provázání a oživení ústní vypravěčské tradice, tak typické pro Galicii a její obyvatele. Dalšími projekty, kde se využívá dobrovolnické spolupráce jsou překladatelské služby. Zde je velmi úzké provázání s Univerzitou třetího věku v Santiagu de Compostela. Veškeré dokumentační, pedagogické a informační materiály jsou překládány do mnoha světových jazyků. Účast studentů či profesorů, jejich odbornost a překladatelská pomoc na

seminářích a konferencích jsou nepostradatelnou podporou v rozšiřování vzájemné mezinárodní kooperace. Z podpory CEATE (Confederación Española de Aulas de Tercera Edad) se též daří pokračovat ve spolupráci v projektu nazvaném „Dobrovolní průvodci v Muzeu“, kde se využívá pomoci studentů z oblasti zejména dějin umění a příbuzných oborů. Díky Univerzitě třetího věku také mnoho aktivit a kurzů probíhá pod odborným vedením profesorů z těchto univerzit či bývalých absolventů. Profesionální podporu a spolupráci se zdravotnickými a ostatními službami určenými seniorům zajišťují koordinátoři a sociální pracovníci těchto aul.

V rámci kulturních akcí byla pořádána celá řada výletů po okolí a zároveň delší kulturně poznávací akce do zahraničí, a to do Portugalska a Itálie.

Výzkumné aktivity probíhají zejména v oblasti kulturní, antropologické, sociologické a pedagogické či speciálně pedagogické. Auly se snaží podporovat zavádění nových inovativních, didaktických metod, které by podporovaly a kladly důraz na individuální potřeby klientů.

Na institucionální úrovni dochází, jak již bylo zmiňováno, k úzké spolupráci se Xuntou de Galicia, galicijskými Univerzitami třetího věku v Coruňi, Vigu a Santiagu de Compostela.

3. SOCIÁLNÍ PRÁCE A SOCIOKULTURNÍ ANIMACE V AULÁCH TŘETÍHO VĚKU V SANTIAGU DE COMPOSTELA

Na začátku této kapitoly bych ráda přiblížila a podrobněji popsala, jak konkrétně vypadá sociální práce v Aulách třetího věku. Co si vlastně pod slovem sociokulturní animace představit, jaký význam pro sociální práci má.

Hned v úvodu bych ráda stručně zmínila některé dokumenty, které byly přijaty španělskou vládou a vztahují se k problematice stárnutí obyvatelstva a úzce souvisí právě s vývojem Aul třetího věku. Jedním z nich jsou zásady OSN pro seniory přijaté Valným shromážděním OSN v roce 1991, kde byly vlády jednotlivých zemí vyzvány k včleňování jednotlivých zásad do svých programů. Tyto zásady byly seskupeny do 5 nejdůležitějších oblastí: nezávislosti, zapojení do společnosti, péče, seberealizace a důstojnosti. Dále pak Mezinárodní akční plán pro problematiku stárnutí, přijatý na 2. světovém shromáždění v Madridu dne 14.2.2002. Dalším velmi důležitým dokumentem je Galicijský akční plán pro problematiku stárnutí v letech 2003-2007 (Plan Gallego de Acción para las Personas Mayores 2003-2007). Tento plán se dělí do čtyř hlavních oblastí: rovnosti příležitostí, spolupráce (mezi jednotlivými ministerstvy, resorty, sociálními službami apod.), celoživotního vzdělávání, informovanosti a výzkumu. Mezi hlavní cíle tohoto plánu patří umožnit seniorům přístup k široké síti sociálních služeb a prostředků, které zlepší kvalitu jejich života. Dále podporovat autonomii a účast seniorů na životě komunity, aktivní stárnutí. Zvýšit sociálně-

politickou ochranu závislých osob v seniorském věku. Zlepšit povědomí a zájem široké veřejnosti o stárnutí populace a z toho vyplývající sociální dopady.

3.1 Sociální práce a sociokulturní animace v Aulách třetího věku v Santiagu de Compostela

Začněme tedy nejprve vysvětlením pojmu animátor neboli facilitátor.

„Výraz používaný v západních zemích v kontextu sociální práce pro organizátora aktivity určité skupiny; doslova znamená „podněcovač“, „oživovač“. V sedmdesátých a osmdesátých letech 20. století se soudilo, že přiměřená role vedoucího je aktivizovat skupinu, přinášet nápady, získávat pro ně klienty. V té době se převážně užíval výraz animátor. V devadesátých letech minulého století se začal prosazovat partnerský model sociální práce, pro který je přiměřenější výraz facilitátor.“²⁸

V hispánských zemích je zažitým a používaným termínem animátor, nicméně z výše uvedeného důvodu je v současné době přiměřenější použití termínu facilitátor, proto se této terminologie budu držet. Právě role facilitátora je jednou z hlavních rolí, kterou hraje sociální pracovník v Aulách třetího věku. Cílem všech těchto snah je tzv. sociokulturní animace.

„Sociokulturní animaci můžeme definovat jako skupinu sociálních praktik, které mají za cíl stimulovat iniciativu a sociální participaci komunity, v procesu jejich vlastního rozvoje a globální dynamiky sociopolitického života, do které jsou integrováni.“

²⁸ Matoušek O.: Slovník sociální práce, Portál, Praha 2003, str.69

Jejím cílem je podporovat trvalé hodnoty, ale zároveň být součástí změny, ukazovat směr participace, být katalyzátorem populárních iniciativ a podporovat život v komunitě."²⁹

Sociokulturní animace se tedy snaží porozumět co nejvíce svému okolí a působit tak, aby vyvolala změnu situace k lepšímu, - ale vždy za podmínky aktivní participace osob a společenství na které chce působit. V tomto případě jde o skupinu osob seniorského věku a komunitu jako celku. Z toho tedy vyplývá, že dvěma hlavními myšlenkami sociokulturní animace je rozvoj komunity a sociální spokojenosti.

Ve Španělsku se sociokulturní animace začala šířit v polovině sedmdesátých let. Mezi sociokulturní facilitátory se zde řadí pracovníci streetwork, pedagogové volného času, aktivizační sociální pracovníci, sociální facilitátoři apod.

S příchodem devadesátých let dochází ve Španělsku ke změně legislativy, která upravuje pro výkon povolání sociokulturního facilitátora dosažení následujícího vzdělání:

- získání diplomu v oboru sociální pedagogika-trvající 4 roky, ve Španělsku známé pod zkratkou EDUSO
- specializovaný kurz techniky sociokulturní animace/aktivizace - dvouletý kurz v rozsahu 1300 teoretických hodin a 700 hodin praxe ve Španělsku známé pod zkratkou TASOC

²⁹ dle UNESCO: Colegios y Asociaciones profesionales: La animación sociocultural 1982

- získání diplomu v oboru sociální práce- trvající 3 roky, možné dvouleté navazující studium specializace

Tito odborníci, mezi něž patří sociální pracovníci, musí programovat, organizovat, dynamizovat a evaluovat projekty sociální intervence, které mají vést k sociálnímu rozvoji. Musí umět pracovat s dynamikou skupiny a využívat komunitních, kulturních a socioedukativních prostředků a pracovat s volným časem. Tito aktivizační sociální pracovníci plní řadu úkolů, mezi něž patří:

- sociokulturní animace
- přispívat k aktivnějšímu způsobu života seniorů
- znát, chápat, napomáhat a hledat nová řešení gerontologické problematiky
- zlepšovat kvalitu života seniorů
- pracovat na projektech a neustálém rozšiřování nabídky programů a služeb pro seniory
- umět se přizpůsobit tempu a individuálním potřebám klientů
- zachovávat autonomii účastníků kurzu
- být prostředníkem mezi člověkem v seniorském věku, jeho rodinou a společností
- snažit se o integraci těchto osob do společnosti a bojovat tak proti sociální exkluzi
- informovat a vzdělávat společnost o této problematice
- facilitovat otevření Aul veřejnosti prostřednictvím dobrovolnických programů apod.
- rozvíjet mezigenerační projekty a programy
- koordinovat veškeré rozvíjené aktivity v rámci Aul třetího věku

- spolupracovat s ostatními sociálními službami a odborníky, podporovat multidisciplinární přístup
- podílet se na výzkumech, provádět dotazníková šetření, která jsou důležitou zpětnou vazbou pro hodnocení kvality služby a její neustálé zlepšování

3.2 Aktivizační programy- Cvičení paměti a koncentrace

Začneme tím, co si vlastně pod pojmem aktivizace můžeme představit. Aktivizace patří mezi jedny z hlavních činností Aul třetího věku. Jde o cílenou činnost, která zvyšuje kvalitu života seniorů tím, že je motivuje a podporuje k určité duševní a tělesné činnosti. Aktivizace je způsob jak podpořit bio-psycho-sociální kondici jednotlivce a jeho soběstačnost. Tím také pomáhá sociální integraci a předchází tak sociálnímu vyloučení. Není pochyb, že je potřebná a prospěšná, především díky podpoře nezávislosti a soběstačnosti seniorů. Aktivizace však nemá být samoučelná, měla by být prostředkem nikoliv cílem. Pomocí aktivizace má dojít ke změně pasivního přístupu k životu k aktivnějšímu, čímž by se také měly eliminovat pocity nudy, bezmoci, osamělosti a zbytečnosti, které mohou někdy vést až k závažným psychickým problémům. V současné době je aktivizace prevencí nejen proti zdravotním ale i negativním sociálním důsledkům jako je například sociální exkluze. Při aktivizaci je důležité uvědomit si, že hlavní úlohu zde hraje uživatel, jeho vůle, pocity, prožívání a potřeby. Proto je nutné se uživatelů často ptát, zvláště těch, kteří se sami neradi projevují, dávat jim dostatek prostoru a času se

vyjádřit. Právě na sociálních pracovnících je, aby aktivity odborně připravovali a citlivě je nabízeli, s respektem a s ohledem na uživatelovu individualitu. Zpětná vazba je velmi důležitou součástí hodnocení služby, aktivizace má co nejvíce podporovat uživatelovu nezávislost.

V rámci Aul třetího věku probíhaly kurzy aktivizace paměti a intelektu, a to skupinově. Kurzy probíhaly vždy jednou týdně v pátek. Délka těchto kurzů byla stanovena na 1,5 hodiny. Bylo však třeba vždy reagovat na momentální situaci a přání klientů a během tohoto kurzu zajistit krátké přestávky, abychom uchovali co největší přirozenost a řídili se rytmem skupiny i jednotlivců. Aktivizaci paměti jsme vždy zahajovali cvičením na koncentraci a poté jsme teprve přecházeli na cvičení paměti. Cvičení na koncentraci jsou velmi důležitá, usnadňují proces učení. Některé ukázky jsem zařadila do příloh na konci práce pro ilustraci.

Dalším velmi důležitým bodem byla naše snaha nabízet klientům možnost výběru z několika cvičení, abychom tak podporovali jejich samostatnost a autonomii. Příprava těchto cvičení byla velmi náročná, podíleli se na ní odborníci z psychologie, gerontologie a sociální práce. Každé cvičení sloužilo k posilování a upevňování různých dovedností a schopností. Metodicky bylo velmi složité tyto kurzy vést, protože skladba klientů navštěvujících tyto auly se výrazně lišila ve vzdělání, věku i schopnostech a dovednostech. Auly třetího věku jsou otevřeny všem zájemcům ve věku od 50 let bez ohledu na jejich dosažené vzdělání. Průměrně byl počet skupiny 18 až 20 klientů. Při tomto počtu a velmi rozdílných znalostech bylo náročné tuto skupinu vést. Jedna klientka navíc vyžadovala zcela speciální

přístup, protože trpěla Alzheimerovou chorobou. Pro tuto klientku bylo třeba připravovat zcela zvláštní cvičení a taktéž bylo třeba se jí nepřetržitě individuálně věnovat během celého kurzu.

Během hodin se mohla velmi dobře rozvíjet spolupráce a vzájemná pomoc mezi jednotlivými klienty aul. Na druhou stranu se však domnívám, že by se touto problematikou mělo zabývat vedení a koncepčně jej řešit. Například vytvořením menších skupin podle vědomostí. Jak se později ukázalo během mého průzkumu, někteří klienti dokonce nebyli schopni číst a psát. Na jednu stranu se tu tak setkáváme s kurzy, které mají v rámci celoživotního vzdělávání velmi blízko k Univerzitám třetího věku, jsou koncepčně a metodicky vedeny univerzitními profesory, na druhé straně jsou zde kurzy, které navštěvují uživatelé s velmi závažnými problémy ve čtení a psaní. Na jednu stranu tyto velké rozdíly značně komplikují výuku, na druhé straně podporují spolupráci účastníků kurzu mezi sebou a upevňují tak vzájemné sociální kontakty. Mnohdy jsem byla svědkem toho, jak spolupráce na činnosti, ve které byli účastníci úspěšní a mohli tak předávat znalosti a dovednosti ostatním, jim vrací pocit hodnoty a potřeby.

3.3 Kurzy komunikačních technologií: informatika pro začátečníky a pokročilé

Dalšími kurzy, které jsem měla možnost vést, byly kurzy informatiky. Na kurzech informatiky bylo přítomno celkem šest účastníků, což umožňovalo intenzivně a individuálně se klientům věnovat. Přesto, že byly kurzy děleny na začátečníky a pokročilé, opět se objevovaly velké rozdíly ve znalostech. Tyto kurzy probíhaly dvakrát týdně jednu hodinu. Lekce se dělily na

teoretické a praktické. Teoretické hodiny byly věnovány jednotlivým nejužívanějším programům zejména pak programu Word. Stěžejním tématem byla práce s textem, vytváření souborů, ukládání, kopírování, odstranění textu apod. Později jsem přidala práci s obrázky a práci s internetem. V hodinách jsem pak dávala prostor, aby si účastníci sami mohli navrhnout, co chtějí dělat a já jim jen pomohla při realizaci těchto aktivit. Velkou pomocí ze strany účastníků těchto kurzů byly jejich návrhy a realizace letáků na různé akce pořádané v rámci aul třetího věku.

Velmi náročná pak byla práce s internetem a emailová korespondence. Bylo nutné hodně opakovat, přizpůsobit tempo výuky a často povzbuzovat účastníky. Velkou motivací pro klienty byly výsledky, které byly viditelné, proto jsem do kurzů zahrnula i některé hry a emailovou komunikaci mezi jednotlivými účastníky. Zvolit zábavnější formu těchto kurzů se mi osvědčilo, zvýšila se tak motivace účastníků a vzájemná sociální interakce mezi všemi zúčastněnými.

3.4 Mezikulturní programy

Velmi přínosné též byly mezikulturní programy, které byly vedeny zahraničními studenty v závislosti na tom, ze které země pochází. Smyslem těchto kurzů byla výměna informací týkajících se jednotlivých zemí a jejich kulturních tradic. Mezikulturní program, který jsem měla možnost vést, se nazýval "República Checa - "Corazón de Europa" (Česká Republika - Srdce Evropy).

Tématicky byl rozdělen do několika okruhů: geografie a historie České Republiky, hlavní město Praha, české hrady a zámky, tradiční oslavy a svátky, česká kuchyně, významné české osobnosti, kulturní zvyky a tradice apod.

V rámci těchto kurzů jsme volili vzájemnou interakci mezi účastníky a přednášejícími. Vzájemně jsme srovnávali, jaké jsou v jednotlivých zemích zvyky, tradice a zajímavosti.

V tématickém bloku historie a geografie jsme například použili slepou mapu Evropy, do které měli nejdříve účastníci zakreslit jednotlivé státy. Za pomoci studentů z pokročilých kurzů informatiky byla vytvořena „powerpointová“ prezentace s využitím obrázků z hlavního města Prahy a jejích pamětihodností, dalších měst, hradů a zámků, tradičních krojů apod. Zahráli jsem si též oblíbené hry například Pexeso nebo Člověče nezlob se.

Součástí některých sezení též byly hudební nahrávky českých písní, klasické hudby i folkloru.

Další zmínka též patřila původu a vývoji českého jazyka a vzájemné srovnání s galicijštinou. Taktéž známá věta „strč prst skrz krk“, která je bez přítomnosti samohlásky, vyvolala velký zájem a překvapení.

Při posledním setkání jsme si vyměnili některé recepty a vzájemně donesli vyrobené tradiční pokrmy, a to jak galicijské tak české, kubánské či argentinské.

3.5 Auly třetího věku v Santiagu de Compostela a v Praze

V nabídce sociálně-vzdělávacích služeb poskytovaných seniorům jsem se snažila nalézt služby napomáhající celoživotnímu vzdělávání, a to jak v Praze tak v Santiagu de Compostela. Mezi služby, které jsem v této oblasti v Praze našla a které považuji za nejdůležitější, patří Univerzity třetího věku a Akademie třetího věku. Kluby seniorů a seniorská centra se koncepčně značně liší a jsou podle mého názoru jinou službou, která do oblasti celoživotního vzdělávání patří jen okrajově, v některých

svých aspektech, proto je nebudu dále podrobněji probírat.

Na začátku této kapitoly bych se proto ještě jednou chtěla vrátit ke spolupráci Aul třetího věku a Univerzity třetího věku, abych vysvětlila, jak tato spolupráce vypadá a jaký je mezi těmito dvěma formami vzdělávání rozdíl.

Univerzita třetího věku je součástí koncepce **celoživotního vzdělávání**, v jejímž rámci se každoročně otevírá několik desítek kurzů.

Cílem kurzů Univerzity třetího věku je poskytnout seniorům v důchodovém věku možnost, aby se kvalifikovaně a na univerzitní úrovni mohli systematicky seznamovat s nejnovějšími poznatky v oblasti vědy, historie, politiky, kultury apod. Posluchačem Univerzity třetího věku se může stát každý občan, který **dosáhl důchodového věku**. U většiny kurzů je podmínkou pro přijetí středoškolské vzdělání s maturitou. V některých případech může být podmínka středoškolského vzdělání prominuta. Stejně tak je tomu i v Galicii.

V Galicii se za hranici vstupu na Univerzitu třetího věku považuje věk 50 let. Kurzy nabízené v rámci Univerzity třetího věku umožňují dále se celoživotně vzdělávat na univerzitní úrovni. Studium je náročné, součástí je absolvování zkoušek a závěrečné obdržení certifikátu, diplomu či osvědčení o absolvování kurzu.

Podmínky a pravidla se na jednotlivých Univerzitách třetího věku liší v závislosti na tom, o jakou univerzitu se jedná. Další odlišnosti pak nalezneme v jednotlivých státech. Cílem této práce však není podrobně mapovat Univerzity třetího věku, ale vysvětlit či nastínit rozdíl

mezi Univerzitami třetího věku a Aulami třetího věku. Proto jen velmi stručně shrnu všeobecné informace o těchto univerzitách:

- Univerzita třetího věku, ve zkratce U3V, je souborem programů celoživotního vzdělávání zaměřeným na vzdělávání osob v postproduktivním věku.
- Základním posláním U3V je otevření univerzitních zdrojů poznatků, vědomostí a dovedností pro osoby seniorského věku. Cílem U3V je nejen prohlubovat dosavadní vědomosti, ale také prezentovat nové poznatky, obory a technologie, které jsou jinak seniorům nepřístupné.
- Účastníkem programu U3V může být osoba, která dosáhla věku potřebného pro přiznání starobního důchodu a má úplné středoškolské vzdělání s maturitou. Účastník je povinen uhradit úplatu (zápisné), jejíž výši pro akademický rok nebo semestr stanoví prorektor.
- Přihlášky do jednotlivých kurzů U3V se většinou podávají na speciálním formuláři na Rektorátě příslušné univerzity (v období květen/ červen- v jednotlivých státech se liší)
- Program přednášek bývá sestavován nejpozději do konce dubna každého roku (v jednotlivých státech se liší)
- Výuka probíhá formou přednášek, případně cvičení, seminářů, exkurzí. Jednotlivé přednášky trvají 2 hodiny a konají se jedenkrát za čtrnáct dnů od října do května (opět se výrazně liší v jednotlivých státech)
- Účast na přednáškách je zaznamenávána v prezenčních listinách.

- Účastník programu U3V, který splní jeho stanovené podmínky, se stává absolventem programu, univerzita mu vydá osvědčení, které podepisuje prorektor.
- Vzdělávání v Galicii si hradí účastník sám (v České Republice je vzdělávání bezplatné, prozatím se každoročně hradí pouze zápisné)

Naopak Auly třetího věku jsou dostupné všem lidem od 50 let věku a součástí nejsou žádné oficiální zkoušky ani závěrečný certifikát, diplom nebo osvědčení o absolvování. Nevyžaduje se ani středoškolské vzdělání s maturitou. Přihlásit se tak může v podstatě každý bez ohledu na dosažené vzdělání.

„Auly třetího věku se zrodily pod akademickou záštitou svých větších sester Univerzit třetího věku.“²⁷

Rozdíl je tedy zřejmý, ovšem Auly třetího věku úzce spolupracují s Univerzitami třetího věku, a to jak koncepčně tak metodicky.

Auly třetího věku jsou tedy na rozdíl od Univerzit třetího věku dostupné všem zájemcům, kteří dosáhly věku 50 let. Nejvíce se tedy pravděpodobně blíží českým Akademiím třetího věku. Vezmeme-li například Akademii třetího věku provozovanou Domem Portus, která patří pod organizaci Život 90, nalezneme zde mnoho společného. Nabízené kurzy mají širokou nabídku od jazykových kurzů, informatiky, arteterapie, zdravotní péče, keramiky, přes jógu, tai-chi, rehabilitační tělocvik, procvičování velkých kloubů, šachy, pěvecký soubor, až po procházky starou Prahou, pěší turistiku, sešlosti seniorů nebo třeba přátelské návštěvy. Taktéž jsou provozovány od pondělí do pátku, a to jak v dopoledních tak odpoledních

²⁷ P. Francisco Gómez Fernández: Aulas de Tercera Edad en Galicia, A Coruña, 1999

hodinách. Nápadně tedy tato Akademie připomíná Auly třetího věku. Jaký je tedy mezi nimi rozdíl?

Hlavní rozdíl, který můžeme podle mého názoru nalézt, je právě v úzké spolupráci s Univerzitami třetího věku a ve spolupráci se studenty z místních a zahraničních univerzit. U Akademie třetího věku se spíše využívá dobrovolníků, a to i ze zahraničí. Můžeme zde také nalézt vzdělané profesory, kteří již profesně nepracují a rozhodli se svůj čas věnovat dobrovolné činnosti ve prospěch těchto Akademií. Naopak v Aulách třetího věku vyučují profesori, kteří zároveň učí na místních univerzitách a většinou jsou za to finančně ohodnoceni. Koncepce a metodické vedení všech kurzů je taktéž konzultováno s profesory z Univerzity v Santiagu de Compostela, Vigu či Coruňi. V Aulách se spíše využívá studentů z místních či zahraničních univerzit, kteří zde pracují v rámci své praxe, než dobrovolníků. Dobrovolníci jsou zde využíváni v podstatně menší míře než studenti z oborů jako je například psychologie, sociální pedagogika, pedagogika, andragogika, sociální práce a mnoho dalších. Porovnáme-li nabídku kurzů v Domě Portus a v Aulách třetího věku v Santiagu de Compostela, nalezneme zde v obou případech velmi širokou nabídku. Domnívám se však, že Dům Portus nabízí i mnoho kurzů, které v Aulách třetího věku chybí a které, jak se ukázalo v mém průzkumu uvedeném v příští kapitole, několik účastníků těchto aul postrádá. Jsou to například kurzy věnované nejen ženám v domácnosti, jedná se například o kurzy šití a stříhové služby. Také se domnívám, že velmi zajímavé kurzy, které tato Akademie nabízí, jsou například šachy, kurzy a klub filatelistů apod.

Není tedy snadné tyto Auly třetího věku zařadit do kontextu služeb nabízených pro seniory. Podle mého názoru se nejvíce blíží Akademiím třetího věku, ale i zde

existují výše zmiňované rozdíly. V některých materiálech můžeme dokonce tyto auly nalézt zahrnuté pod Univerzity třetího věku, což však také není přesné zařazení. Ve Španělsku tedy vedle Univerzit třetího věku a Akademií třetího věku ještě existují Auly třetího věku.

Domnívám se, že se Auly třetího věku mohou inspirovat od našich Akademií třetího věku například v Akademii již zmiňovaného Domu Portus, a to v nabídce a šíři kurzů, které by mohly například zaujmout více účastníků mužského pohlaví. Další inspirací může být zapojení většího počtu dobrovolníků v této oblasti. Naopak naše Akademie by se mohly inspirovat úzkou systematickou spoluprací s Univerzitami třetího věku a zapojením studentů z místních a zahraničních univerzit.

Nakonec bych však opět chtěla zmínit závažnou skutečnost, na kterou jsem během své práce a průzkumu ve Španělsku narazila. Touto skutečností je objevení analfabetizmu mezi některými účastníky Aul třetího věku. Uvědomuji si, že tito klienti velmi dobře mohou navštěvovat kurzy dílen tvořivosti či kreslení a nijak je to neomezuje ve tvůrčí činnosti. Domnívám se však, že by se tato problematika měla otevřít a řešit. Osobně si myslím, že by se těmto účastníkům měla nabídnout možnost kurzů čtení a psaní. Domnívám se, že je neschopnost číst a psát musí značně omezovat v sociálním životě a brzdí jejich rozvoj a samostatnost a komplikuje přístup k informacím, který je velmi důležitý.

Myšlenka otevřenosti těchto aul všem osobám, které dovršily 50 let bez rozdílu dosaženého stupně vzdělání, se mi velmi líbí. Na druhou stranu se však domnívám, že by se kurzy měly dělit do více skupin podle dosažených vědomostí klientů. Myslím, že by to koncepčně a metodicky usnadnilo práci profesorům a přednášejícím jednotlivých

kurzů a zároveň by došlo k mnohem většímu přínosu pro všechny zúčastněné.

Svou poslední kapitolu jsem proto věnovala účastníkům Aul třetího věku v Santiagu de Compostela. Zajímalo mne, jaká je jejich spokojenost s těmito aulami a jaký je hlavní přínos těchto aul pro účastníky. Těmto otázkám věnuji následující kapitolu.

4. PRAKTICKÁ ČÁST: MIKROSONDA SPOKOJENOSTI UŽIVATELŮ A SOCIODEMOGRAFICKÁ MIKROSONDA KLIENTŮ V AULÁCH TŘETÍHO VĚKU V SANTIAGU DE COMPOSTELA

Pro svůj průzkum jsem zvolila téma spokojenosti uživatelů s Aulami třetího věku v Santiagu de Compostela a zařadila jsem též sociodemografickou mikrosondu klientů těchto aul. Silnou motivací pro vznik tohoto šetření pro mě byla má půlroční praxe v těchto aulách, která mi umožnila lépe si zmapovat toto prostředí a také lépe osobně poznat účastníky kurzů pořádaných Aulami třetího věku v Santiagu de Compostela.

Cílem tohoto průzkumu bylo též zjistit, jaké důvody mají klienti pro účast na kurzech pořádaných právě těmito aulami, co jim přináší návštěva a čas strávený právě zde a v neposlední řadě jak vnímají spolupráci se studenty z místních a zahraničních univerzit.

Průzkumný problém

Jaká je spokojenost v Aulách třetího věku?

Má přítomnost studentů z místních a zahraničních univerzit pozitivní přínos pro uživatele Aul třetího věku?

Jaký je vliv sociodemografických faktorů na skladbu uživatelů Aul třetího věku?

Jak tráví uživatelé Aul třetího věku svůj volný čas?

Průzkumný soubor

Tento průzkum byl realizován v Aulách třetího věku v Santiagu de Compostela během měsíce dubna-června pomocí dotazníkového šetření. Dotazníky byly respondentům rozdávány osobně během výuky jednotlivých kurzů, což bylo předtím dopředu projednáno se všemi vyučujícími v těchto aulách. Respondenti tak dotazníky ihned vyplňovali. Tento postup byl zvolen záměrně, aby byla zajištěna 100% návratnost a abych též byla k dispozici všem respondentům v případě nejasností a mohla zodpovědět jejich případné dotazy. Tento způsob se mi velmi osvědčil a umožnil mi odhalit překvapující skutečnost, že někteří respondenti nejsou schopni číst a psát. V tomto případě byly dotazníky vyplňovány spolu s respondenty. Již předem bylo počítáno s tím, že zvolený způsob bude časově náročnější, proto byly vyhrazeny na sběr dat celé dva měsíce.

Celkový počet zapsaných účastníků jednotlivých kurzů byl 175. Přesto však tento počet neodpovídal počtu klientů, kteří do Aul třetího věku skutečně chodí. Z celkového počtu 115 oslovených respondentů, kteří v období duben-květen navštívili Auly třetího věku v Santiagu de Compostela, se mi podařilo získat celkem 80 kompletně vyplněných dotazníků. Přesto jsem také narazila na neochotu vyplnit dotazník, kdy nejčastějším důvodem byl nedostatek času či negativní vztah k dotazníkům jako takovým. Celkem 15 osob vyplnilo dotazník neúplně a z toho důvodu nebylo možné tyto výsledky použít.

Průzkumné metody

Jako průzkumná metoda byla zvolena technika terénního sběru dat-dotazníku, kde jsem se snažila získat informace od klientů Aul třetího věku pomocí záměrně cílených otázek. Nejdříve jsem si na malém vzorku respondentů navštěvujících kurzy, které jsem vedla, ověřovala srozumitelnost a jednoznačnost otázek a vhodnost dotazníkového šetření. Tento předvýzkum mi umožnil otestovat si vhodnost zvolené metody, přeformulovat některé otázky a také zjednodušit a zkrátit dotazník, aby lépe vyhovoval cílové skupině.

Po konečné úpravě má tedy dotazník 25 otázek. Dále je zařazeno několik otázek sociodemografických. Otázky v dotazníku jsou uzavřené polytomické, ale taktéž se zde vyskytují i otázky polootevřené a otevřené. Otevřené otázky byly použity tam, kde jsem se snažila více proniknout do problematiky a zároveň zabránila podsouvání možných odpovědí respondentům. Některé otázky byly v dotazníku zařazeny jako doplňující nebo zpřesňující, některé též nastiňují směr, kterým by se mohl průzkum dále rozvíjet.

Rozsah platnosti výsledků

Klienti Aul třetího věku v Santiagu de Compostela, kteří navštěvovali Auly třetího věku v daném období (duben-červen).

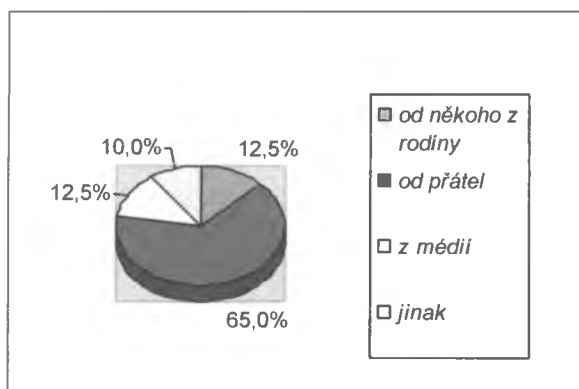
4.1 Pracovní teze

1. Předpokládám, že uživatelé jsou v aulách spíše spokojeni než nespokojeni.
2. Předpokládám, že uživatelé nejčastěji navštěvují více než tři aktivity.
3. Předpokládám, že mezi nejnavštěvovanější aktivity patří dějiny umění, literatura a informatika.
4. Předpokládám, že uživatelé do aul opakovaně spíše chodí než nechodí.
5. Předpokládám, že uživatelé jsou s asistencí studentů z místní univerzity spíše spokojeni než nespokojeni.
6. Předpokládám, že uživatelé jsou s asistencí zahraničních studentů spíše spokojeni než nespokojeni.
7. Předpokládám, že Auly třetího věku navštěvují spíše ženy než muži.
8. Předpokládám, že auly navštěvují spíše uživatelé s vyšším vzděláním, kteří chtějí dále rozvíjet své vědomosti.
9. Předpokládám, že uživatelé navštěvují Auly třetího věku spíše z důvodu, aby vyplnili svůj volný čas.
10. Předpokládám, že jedním z častých důvodů, proč uživatelé navštěvují Auly třetího věku jsou pocity osamění.

11. Předpokládám, že uživatelé Aul třetího věku tráví většinu svého volného času u televize.

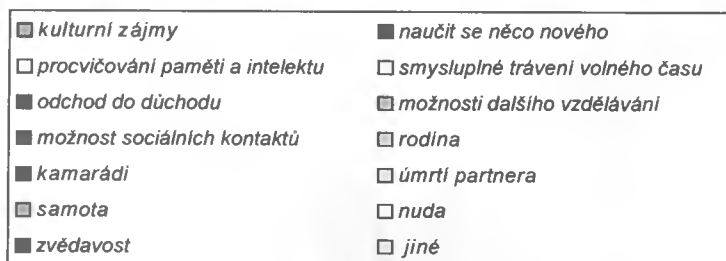
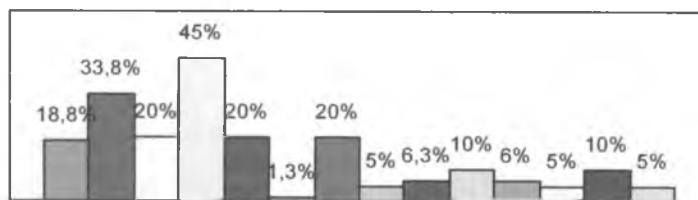
4.2 Spokojenost uživatelů v Aulách třetího věku

Graf č.1- Jak jste se dozvěděl/a o Aulách třetího věku?

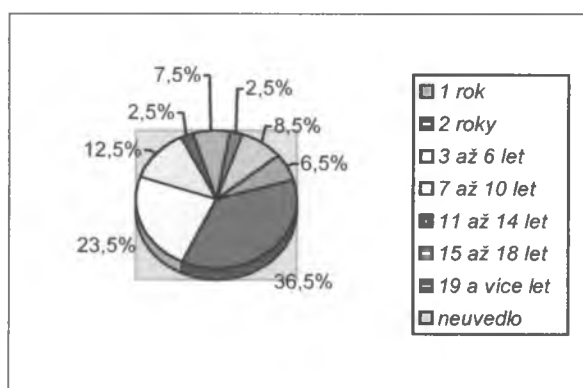
Z uvedeného grafu vyplývá, že celých 65%, (52) respondentů se o Aulách třetího věku dozvědělo od svých přátel. Následně 12,5% uvedlo jako zdroj média či někoho z rodiny(10). Jiným způsobem se o aulách dozvědělo 10% dotázaných(8). Jakým způsobem však respondenti neuvedli.

Graf č.2- Co Vás přimělo k rozhodnutí zapsat se do Aul třetího věku?

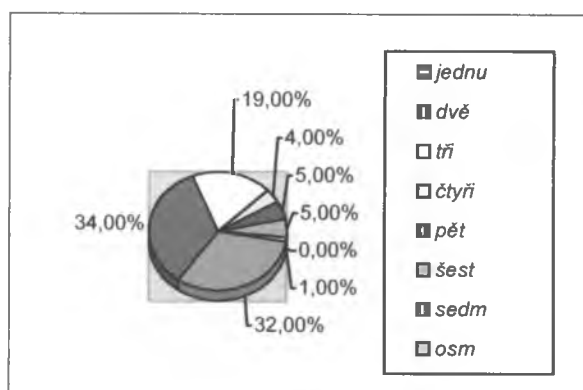
Jak je patrné, nejdůležitějším motivem pro rozhodnutí zapsat se do aul bylo u 36 respondentů smysluplné trávení volného času(45%), následuje naučit se něco nového 27(33,8%). Celkem 16 respondentů tj.20% shodně uvedlo jako motivaci možnost sociálních kontaktů, odchod do důchodu a procvičování paměti a intelektu. Následují kulturní zájmy 15(18,8%), úmrtí partnera a zvědavost 8(10%), samota a kamarádi 5(6%), nuda, rodina a jiné 4(5%). Překvapivě pouze jeden respondent uvedl, že důvodem jeho zapsání byla možnost dalšího vzdělávání. I když zde existují jistá omezení vypovídající schopnosti otázky, protože zde respondenti mohli vybrat pouze tři odpovědi, domnívám se, že výsledky jasně ukazují, že mezi důležitý motiv zápisu do těchto aul je právě aktivní trávení volného času.

Graf č.3- Jak dlouho navštěvujete Auly třetího věku?

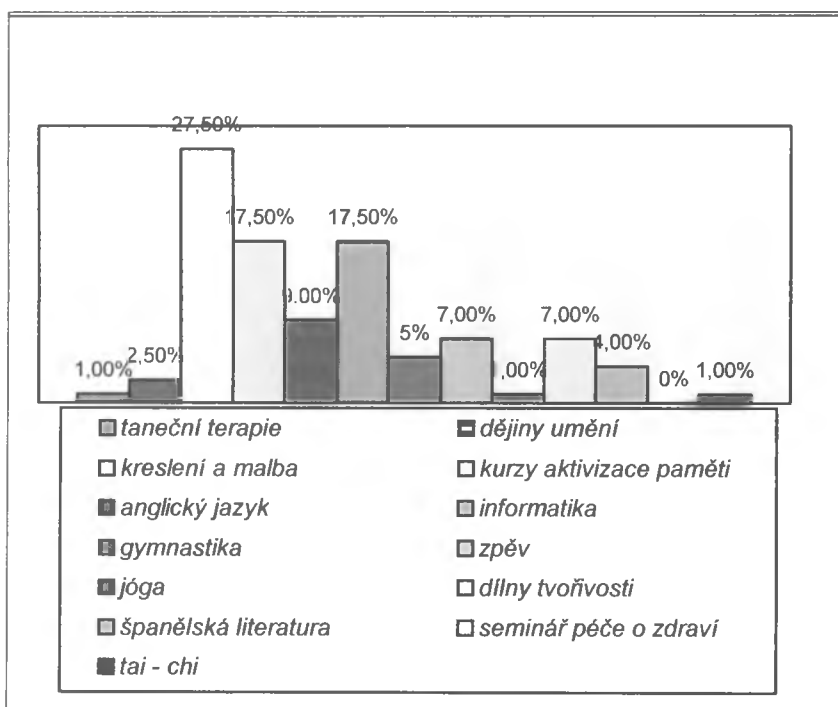
Nejvíce respondentů 29(36,5%) navštěvují auly 2 roky. 19 respondentů (23,5%) auly navštěvuje 3 až 6 let, následuje 10 respondentů (12,5%) 7 až 10 let, 15 až 18 let uvedlo 6 respondentů(7,5%). Jeden rok navštěvuje 5 respondentů (6,5%), 2 respondenti dokonce uvedli, že auly navštěvují 19 let a více. Poměrně vysokých 9%(7) neuvědlo dobu po kterou auly navštěvují z důvodu, že si to již nepamatují.

Graf č.4- Kolik aktivit navštěvujete?

Z uvedeného grafu jasně vyplývá, že nejčastěji účastníci navštěvují dvě aktivity 27(34%), v těsném závěsu následuje jedna aktivita 26(32%), tři aktivity navštěvuje 15 (19%) respondentů. Dále pak 5% (4 respondenti) uvedli pět až šest aktivit. Jeden respondent dokonce uvedl osm aktivit.

Graf č.5a- Jaká je Vaše nejoblíbenější aktivita, kterou v rámci Aul třetího věku navštěvujete?

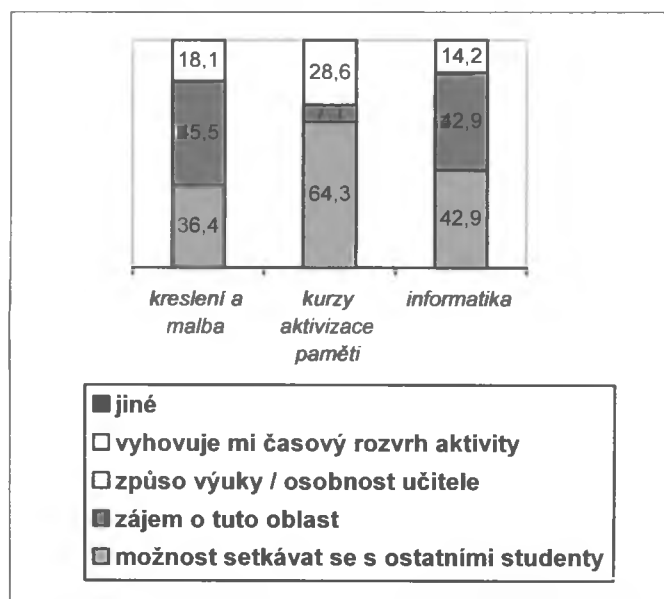

Tento graf jasně ukazuje, že mezi nejoblíbenější navštěvovanou aktivitu patří kreslení a malba 22(27,5%). Na druhém místě shodný počet respondentů 14(17,5%) uvedl kurzy aktivizace paměti a informatiky. Dále se umístil anglický jazyk 7(9%), dílny tvořivosti a zpěv 6(7%), gymnastika 4(5%), španělská literatura a dějiny umění 2(4%). Ostatní aktivity uvedl pouze jeden nebo žádný respondent.

U všech aktivit nejčastěji respondenti shodně uvedli, že jsou s touto aktivitou spokojeni v 90%, 10% uvedlo, že je spíše spokojeno. Jedinou výjimku tvořily kurzy informatiky, kde 64% uvedlo spokojenost, spíše spokojeno

a nespokojeno bylo 14% a spíše nespokojeno bylo 8%. Respondenti, kteří uváděli spíše nespokojen a nespokojen, uváděli, že jsou tyto kurzy pro ně příliš těžké. Jako změnu navrhovali méně studentů v kurzu, větší pozornost věnovanou studentům, pomalejší tempo výuky a zjednodušení probírané látky.

Graf č.5- Hlavní důvody, proč si respondenti vybrali jako nejoblíbenější aktivitu kreslení, kurzy aktivizace paměti a informatiku

Pro zpřesnění byla zároveň uvedena podotázka týkající se hlavního důvodu, proč si tyto aktivity zvolili za nejoblíbenější. U každé aktivity se důvody oblíbenosti vzájemně lišily.

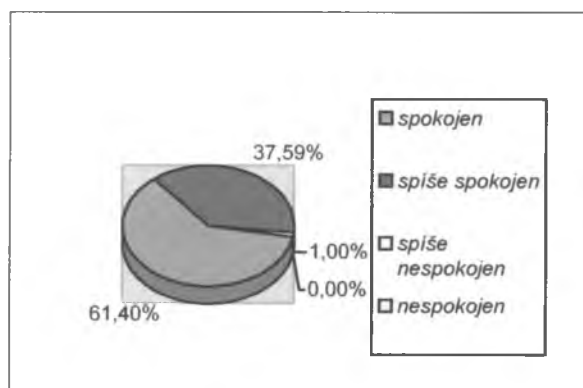
Pro kurzy kreslení bylo nejdůležitější motivací zájem o tuto oblast(45,5%), dále možnost setkat se s ostatními studenty(36,4%)a nakonec způsob výuky/osobnost učitele.

U kurzů aktivizace paměti byla důvodem možnost setkat se s ostatními studenty (64,3%), způsob výuky/osobnost učitele(28,6%) a nakonec zájem o tuto oblast (7,1%).

U kurzů informatiky patřilo mezi nejčastější důvody možnost setkat se s ostatními studenty a zájem o tuto oblast(42,9%) a nakonec způsob výuky/ osobnost učitele(14,2%). Pro nikoho z oslovených respondentů nebyl podstatným důvodem časový rozvrh, ani neuvedli jiný důvod.

Jak vidíme jedním z nejdůležitějších důvodů, které zde figurovaly pro výběr nejoblíbenější aktivity je právě možnost setkat se s přáteli. Nepostradatelná důležitost sociálních vztahů a vazeb se objevuje i u dalších otázek.

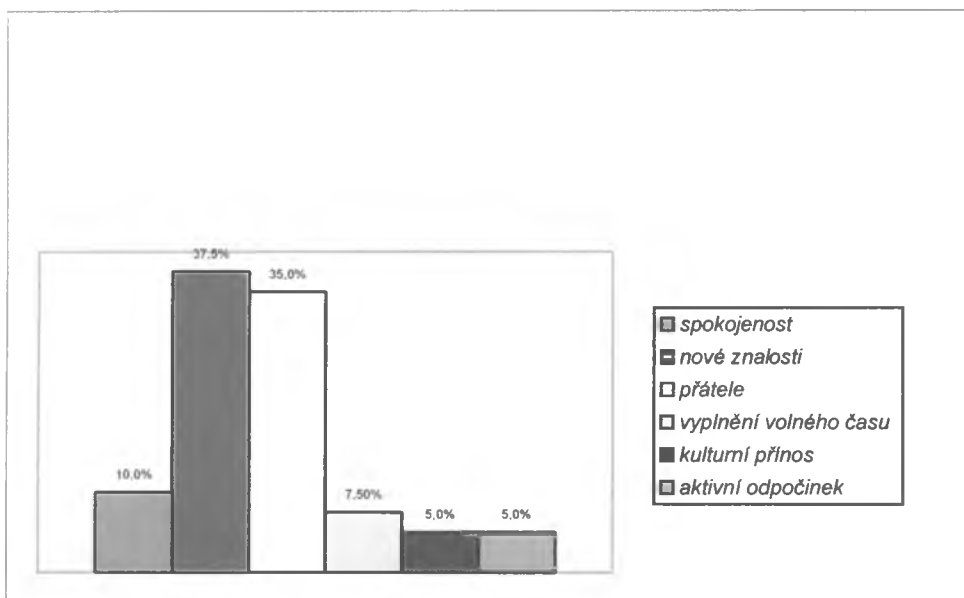
Graf č.6- Celková spokojenost v Aulách třetího věku v Santiagu de Compostela

Celých 61,4%(49) respondentů je v Aulách třetího věku v Santiagu de Compostela celkově spokojeno, 37,5%(30) spíše spokojeno. Naopak pouhé 1%(1) uvedlo, že je spíše nespokojeno. Žádný z účastníků nevyjádřil celkovou nespokojenost.

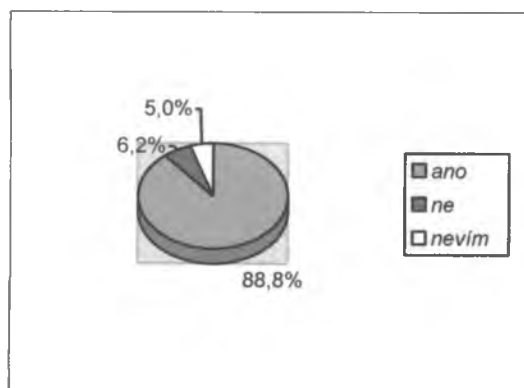
Domnívám se, že zde třeba počítat s jistou neochotou či obavami respondentů vyjádřit nespokojenost. Přestože jsem se snažila zachovat anonymitu respondentů, v případech, kdy byl dotazník vyplňován s klienty, tato anonymita byla narušena a mohlo tak dojít k určitému zkreslení. Avšak u naprosté většiny respondentů byla jejich anonymita zachována, proto se domnívám, že mohu tyto výsledky považovat za vypovídající o celkové spokojenosti klientů.

Graf č.7- Co Vám přináší čas strávený v Aulách třetího věku?

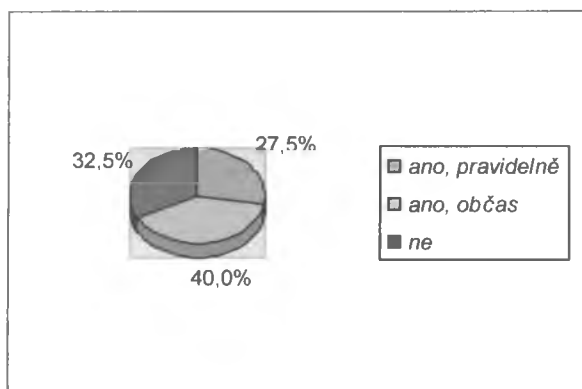
Na otázku, co přináší respondentům čas strávený v aulách uvedlo 37% (30) nové znalosti, dále pak 35% (28) přátelé, 10% (8) spokojenost, 7,5% (6) vyplnění volného času a shodně 5% (4) uvedlo aktivní odpočinek. Na základě odpovědí respondentů na tuto otevřenou otázku jsem utvořila těchto 6 kategorií.

Graf č.8- Jste spokojen s nabídkou a počtem kurzů?

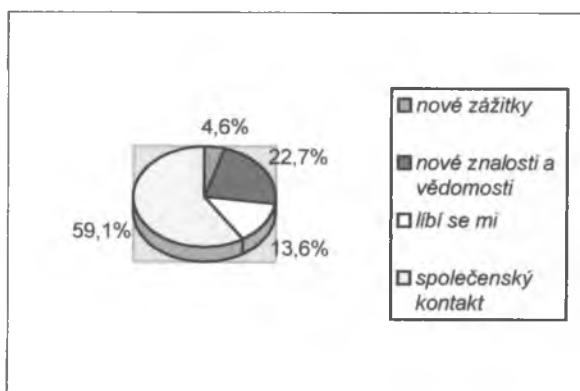
Jak je patrné, výrazná většina respondentů 88,8% (71) je s nabídkou a počtem kurzů spokojena. Pouhých 5 respondentů (6,2%) spokojeno není. Celkem 5% (4) na tuto otázku nezná odpověď.

Graf č.9a-Zúčastňujete se společných akcí pořádaných aulami třetího věku?(např.exkurze,společná setkání apod.)

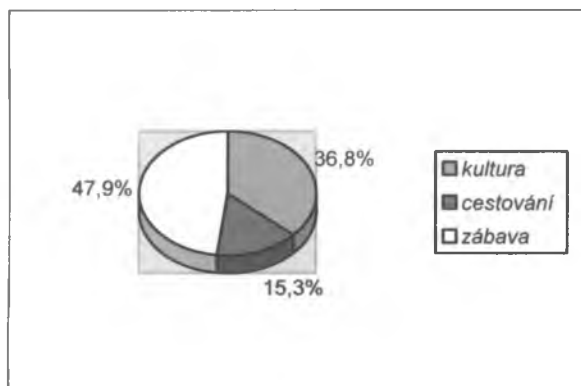
Z uvedeného grafu vyplývá, že 40%(32)respondentů se společných akcí pořádaných Aulami třetího věku účastní občas. 32,5%(26) se těchto akcí neúčastní a 27,5%(22) se těchto akcí účastní pravidelně.

Graf č.9b- Důvody, proč se klienti pravidelně účastní těchto akcí

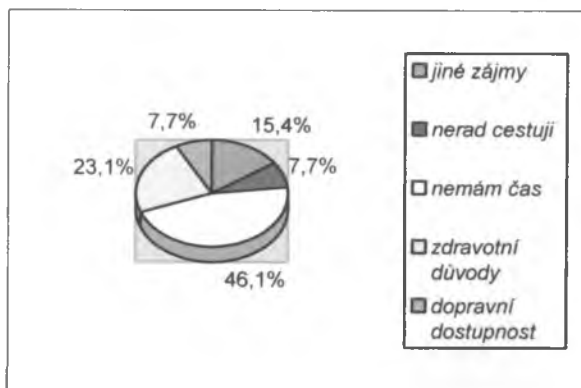
Mezi nejčastější důvody, proč klienti navštěvují akce pořádané aulami třetího věku pravidelně, patří v 59,1% (13) společenský kontakt, 22,7%(5) uvedlo nové znalosti a vědomosti, 13,6%(3) uvedlo, že se jim tyto akce líbí a 4,6%(1) tyto akce přináší nové zážitky.

Graf č.9c- Důvody, proč se klienti občas účastní těchto akcí

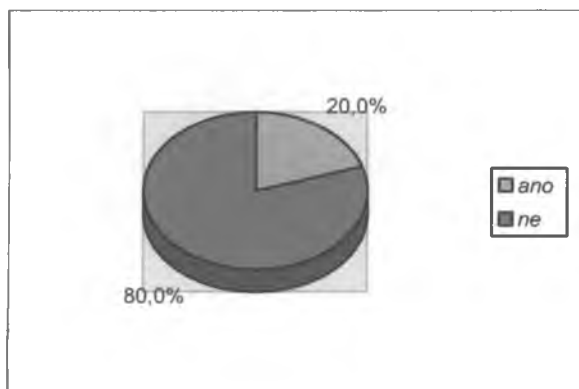
Téměř polovina respondentů uvedla jako nejčastější důvod, proč se těchto akcí účastní občas, zábavu ve 47,9%(15), dále pak kulturu 36,8%(12) a 15,3%(5) cestování.

Graf č.9d- Důvody, proč se klienti neúčastní těchto akcí

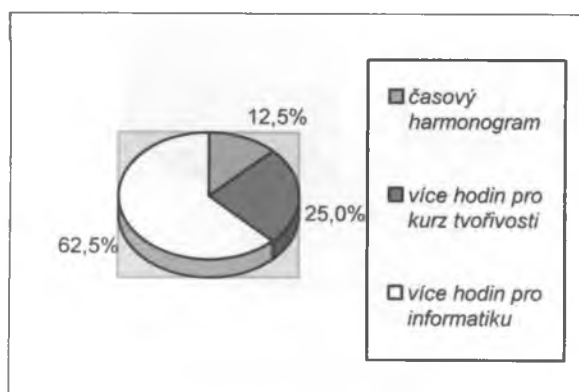
Poměrně vysoké procento (32,5%) uvedlo, že se těchto akcí neúčastní, proto mě zajímalo, co je důvodem těchto odpovědí. Výrazně nejčastějším důvodem byl nedostatek času v 46,1%(12), dále pak 23,1%(6) následovaly zdravotní důvody, jiné zájmy 15,4%(4) a dopravní dostupnost či nechuť cestovat 7,7%(2).

Graf č.10a- Pokud byste celkově mohl/mohla v Aulách třetího věku něco změnit, změnil/a byste něco?

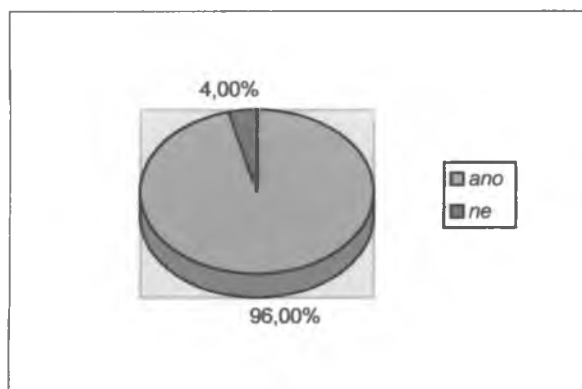
Jak je patrné, velká většina respondentů celých 80%(64) by celkově v Aulách třetího věku nic neměnilo. Pouze 20% (16)by bylo pro nějakou změnu.

Graf č.10b- Změny navržené respondenty v Aulách třetího věku

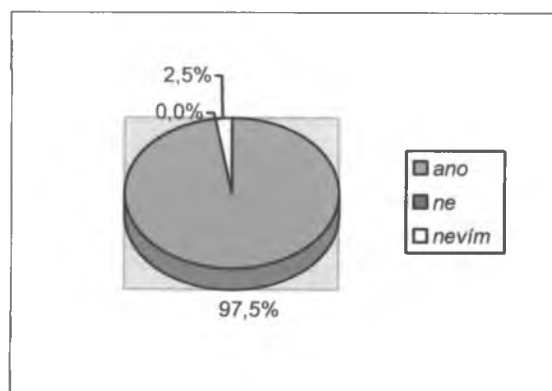
Z těchto 16 respondentů, kteří by chtěli nějakou změnu, by 62,5%(10)stálo o více kurzů informatiky, 25%(4) by si přálo více hodin pro kurz dílny tvořivosti a 12,5%(2)by změnilo časový harmonogram kurzů.

Graf č.11- Doporučil/a byste návštěvu Aul třetího věku svým známým?

Z uvedeného grafu vyplývá, že naprostá většina celých 96% respondentů(77) by návštěvu aul doporučila svým známým. Naopak pouze 4%(3) by auly nedoporučila.

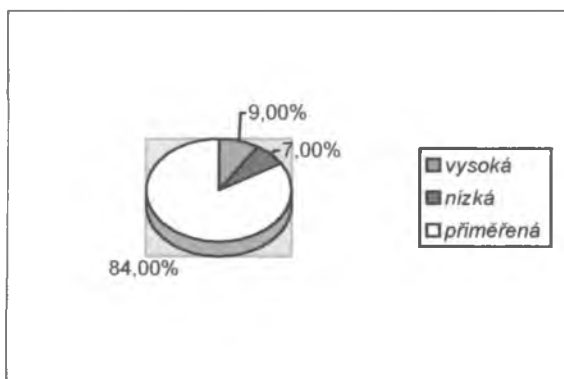
Graf č.12 Přináší Vám čas strávený v Aulách třetího věku nové studijní poznatky?

Na otázku, zdali respondentům přináší čas strávený v aulách nové studijní poznatky, odpovědělo celých 97,5% (78) dotázaných kladně a pouze 2,5%(2) uvedlo, že neví. Žádný respondent neuvedl negativní odpověď. Přestože tedy většina respondentů uvedla, že jim návštěva Aul třetího věku přináší nové studijní poznatky, nepatří tento důvod mezi nejdůležitější motivy pro návštěvu těchto aul. Jak se již několikrát objevilo u jiných

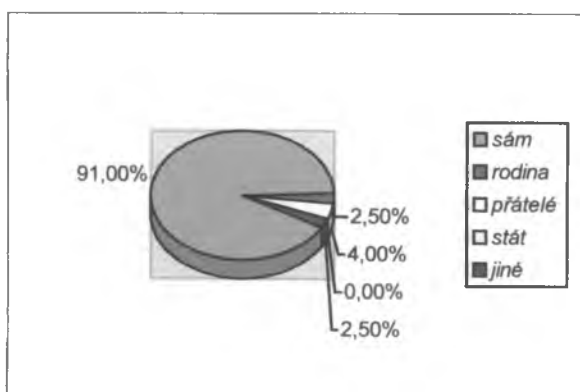
otázek, mezi důležité motivy patří sociální kontakty, konkrétně setkání s přáteli a smysluplné trávení volného času.

Graf č.13- Cena zápisného Vám připadá?

Překvapující byl pro mne výsledek otázky na cenu zápisného. Oproti mému očekávání celých 84(67) uvedlo, že jim cena zápisného připadá přiměřená. Pouze 9%(7) připadá vysoká a 7%(6) dokonce uvedlo, že se jim zdá nízká.

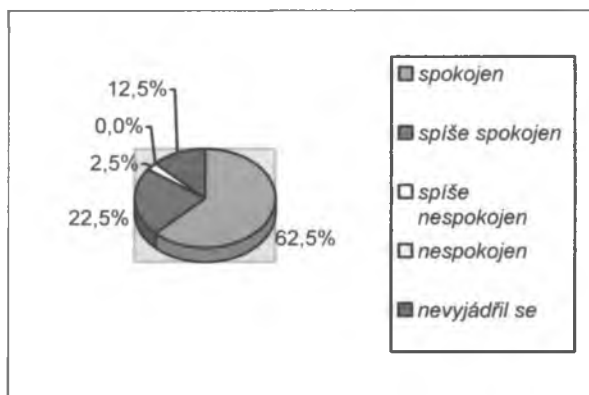
Graf č.14 Roční poplatek za zápisné a jednotlivé aktivity jste platil

Jak je patrné, vysoké procento celých 91%(73) respondentů si zápisné a jednotlivé aktivity platilo samo. Pouze 4%(3) respondentů uvedlo, že jim zápisné a aktivity platili přátelé. Rodina se podílela na placení ve dvou případech(2,5%). Stejně tak ve dvou případech respondenti uvedli jiné(2,5%). Žádný respondent neuvedl, že by byl plátcem stát.

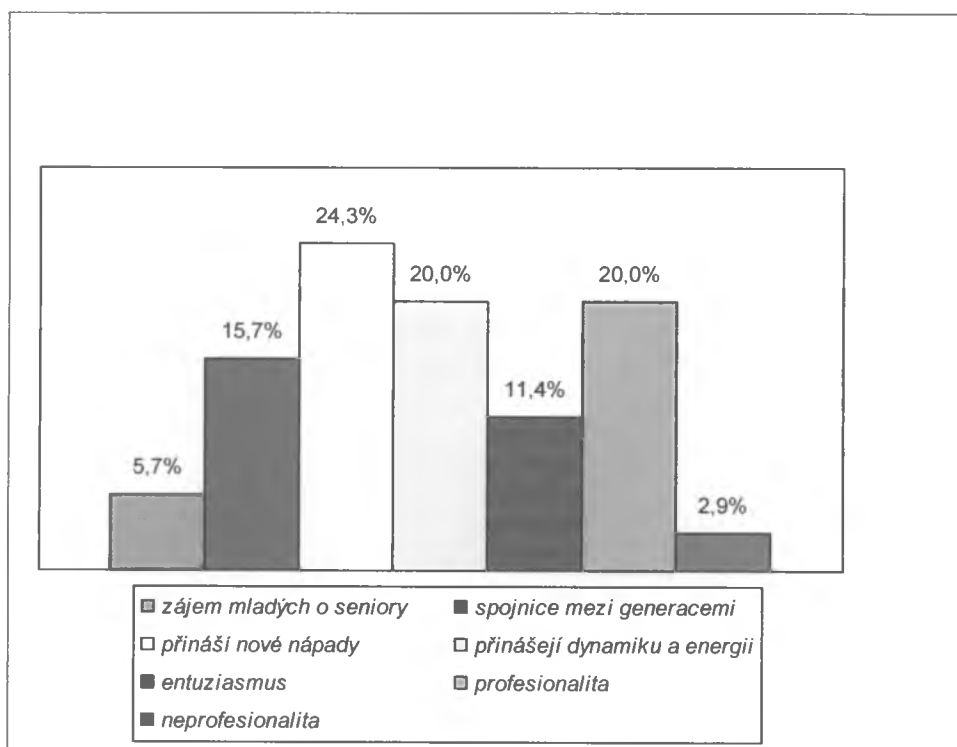
4.3 Asistence studentů z místních a zahraničních univerzit

Graf č.15- Na vedení některých aktivit spolupracují studenti z místní univerzity. Spokojenost s tímto faktem ilustruje následující graf

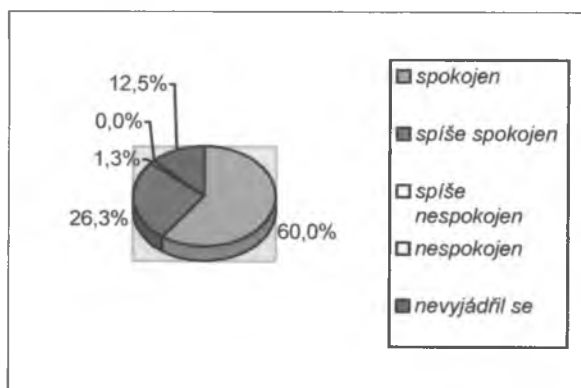
Z tohoto grafu vyplývá, že nejvíce respondenti uváděli, že jsou s touto spoluprací spokojeni v 62,5%(50) a spíše spokojeni ve 22,5%(18). Spíše nespokojeni byli pouze dva respondenti(2,5%). Poměrně výrazných 12,5% se nevyjádřilo z toho důvodu, že nepřišli s těmito studenty do kontaktu.

Graf č.16- Důvody spokojenosti či nespokojenosti s účastí studentů z místních univerzit

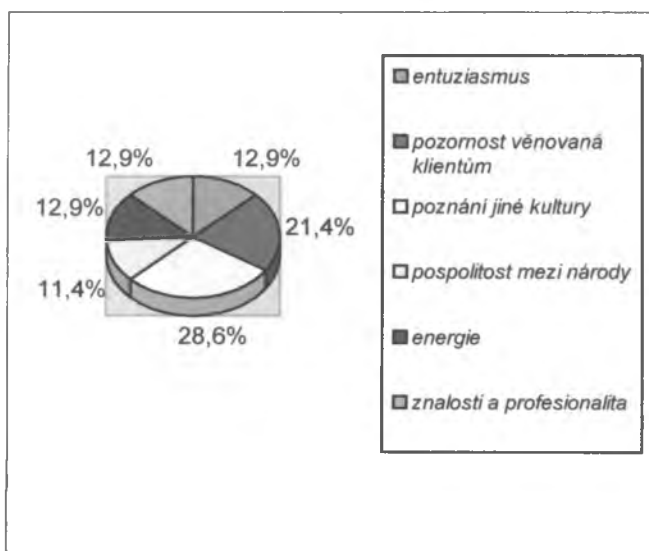
Velmi zajímavé byly odpovědi na důvody spokojenosti či nespokojenosti s přítomností studentů z místních univerzit v těchto aulách. Nejvíce respondentů celkem 17(24,3%) uvedlo přínos nových nápadů, na dalším místě shodně 14 respondentů uvedlo přínos dynamiky a energie spolu s profesionalitou (20%), pro 11 respondentů jde o spojnici mezi generacemi, 8 respondentů uvedlo entuziasmus, který přinášejí (11,4%). Čtyři respondenti naopak oceňují zájem mladých o seniory (5,7%). U 2 respondentů(2,9%), kteří vyjádřili spíše nespokojenost, se objevil důvod neprofesionalita.

Graf č.17- Na vedení některých aktivit spolupracují studenti ze zahraničních univerzit. Spokojenost s tímto faktem ilustruje následující graf

Z grafu je jasně patrné, že celých 60%(48) je s touto myšlenkou spokojeno, spíše spokojeno je pak 26,3%(21). Naopak spíše nespokojeno je 1,3% tedy pouze 1 respondent. Celých 12,5% (10) se nevyjádřilo. Opět bylo nejčastějším uváděným důvodem, že nepřišli s těmito studenty do kontaktu.

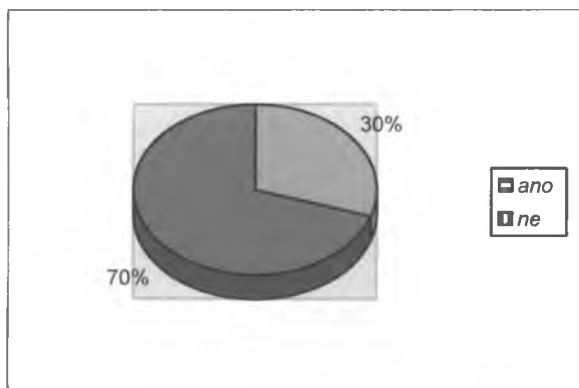
Graf č.16- Důvody spokojenosti či nespokojenosti s účastí studentů ze zahraničních univerzit

Důvody, které uvedli respondenti, byly velmi zajímavé a některé se značně lišily od důvodů týkajících se přítomnosti studentů z místních univerzit. Nejčastějším uváděným důvodem v 28,6%(20) bylo poznání jiné kultury a pozornost věnovaná klientům ve 21,4% (15), dále pak shodně ve 12,9% (9)entuziasmus, energie, znalosti a profesionalita. Nakonec v 11,4% (8)byla přínosem pospolitost mezi národy, kterou tato myšlenka přináší.

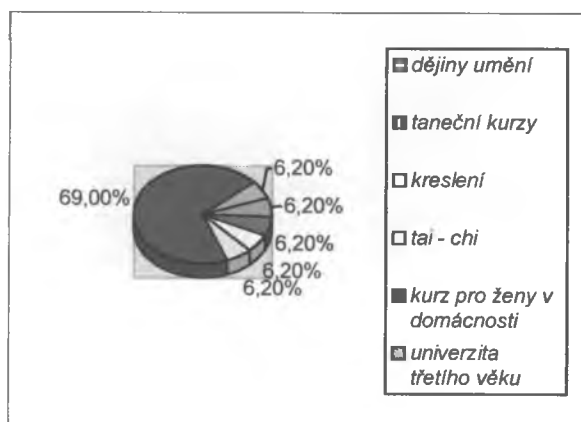
4.4 Volný čas a vztahy

Graf č.17a- Zúčastňujete se také jiných kurzů pořádaných jinými organizacemi než jsou Auly třetího věku?

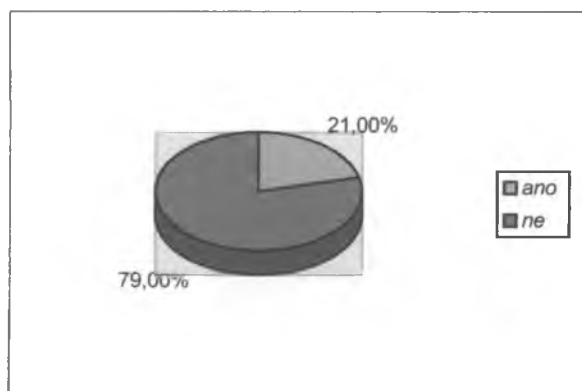
Z uvedeného grafu je zřejmé, že většina účastníků aul se neúčastní kurzů, které jsou pořádané jinými organizacemi, než jsou kurzy pořádané v rámci Aul třetího věku, takto odpovědělo celkem 56 respondentů. Naopak 24 respondentů uvedlo kladnou odpověď. Zajímalo mě proto, které jsou nejčastěji navštěvované kurzy mimo rámec Aul třetího věku, což přehledně ilustruje následující graf.

Graf č.17b- Kurzy navštěvované mimo rámec Aul třetího věku

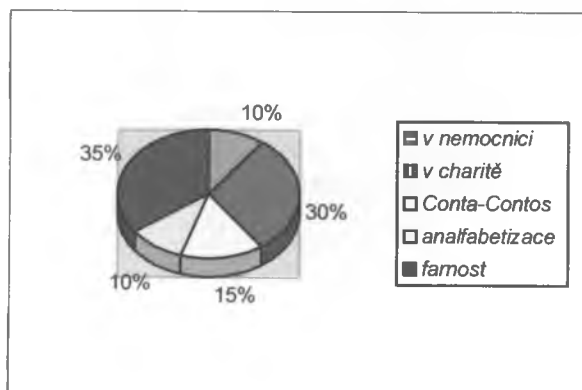
Jak je patrné, více než polovina respondentů, kteří navštěvují další kurzy v rámci jiných organizací než jsou Auly třetího věku, uvedla v 11 případech kurzy pro ženy v domácnosti. Zbývající respondenti dále uvedli kurzy tai-chi(1), kreslení(1), dějiny umění(1), taneční kurzy(1) a jeden respondent též uvedl návštěvu Univerzity třetího věku.

Graf č.18a- Pracujete jako dobrovolník v některých z mezigeneračních programů či jiných obdobných programech?

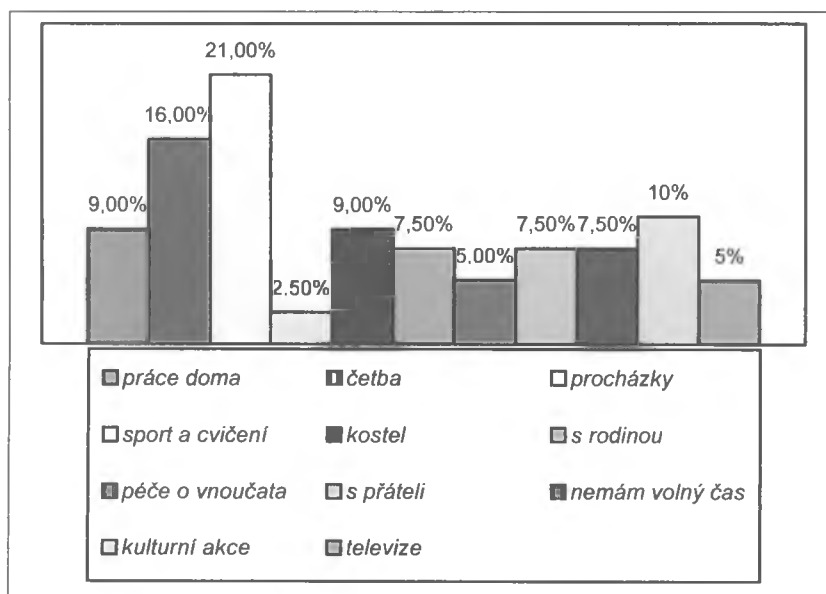
Většina respondentů celých 79% uvedla, že nepracuje jako dobrovolník v některých mezigeneračních nebo obdobných programech. Naopak 21% uvedlo, že jako dobrovolník pracuje.

Graf č.18b- Oblasti dobrovolnictví, kde působí klienti Aul třetího věku

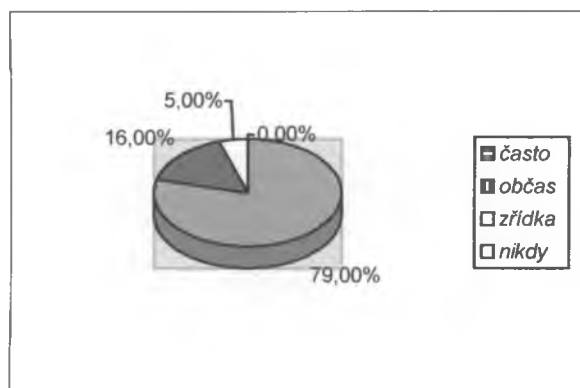
Tento graf jasně ukazuje, že nejčastější dobrovolnou činností vykonávají respondenti v rámci farnosti (7). Na tento fakt má pravděpodobně silný vliv značné náboženské citění v této zemi. Dále pak respondenti uváděli charitativní spolky (6), Conta-contos (2) (jde o mezigenerační program pořádaný v rámci Aul třetího věku, již zmiňovaný v předešlých kapitolách) a v nemocnici (2). Velmi zajímavou odpovědí byla ve dvou případech dobrovolná činnost v organizaci snažící se o analfabetizaci obyvatelstva.

Graf č.19- Trávení volného času

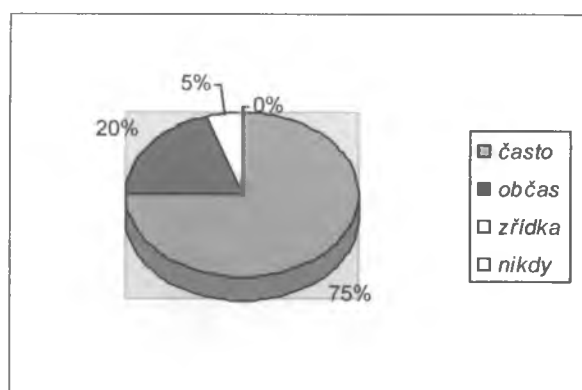
Uvedený graf ilustruje, jak respondenti tráví svůj volný čas. Překvapivě nejčastější činností, kterou uvedli, byly procházky (17). Následuje čtení (13), kulturní akce (8), práce doma (8), návštěva kostela (7), návštěva přátel (6) nebo rodiny (6). Celkem 6 respondentů uvedlo, že nemají volný čas. Naopak pouze 4 respondenti uvedli televizi a pouze 3 uvedli, že volný čas tráví péčí o vnoučata. Nejméně respondentů (2) uvedlo, že v rámci svého volného času tráví sportem nebo cvičením. Vliv na tyto výsledky zřejmě budou mít klimatické podmínky a kulturní podmíněnost.

Graf č.20- Jste v kontaktu se svou rodinou?

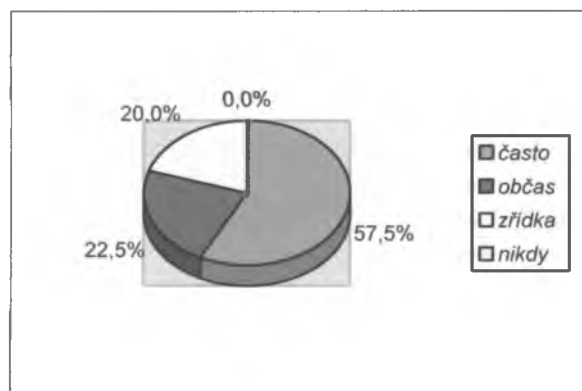
Jak je patrné, nejvíce respondentů uvedlo, že jsou v kontaktu se svou rodinou často (63). Občas uvedlo 13 respondentů. Naopak pouze 4 respondenti uvedli, že jsou v kontaktu zřídka. Žádný z respondentů neuvedl, že by v kontaktu se svou rodinou nebyl nikdy.

Graf č.21- Jak často vidáte svou rodinu

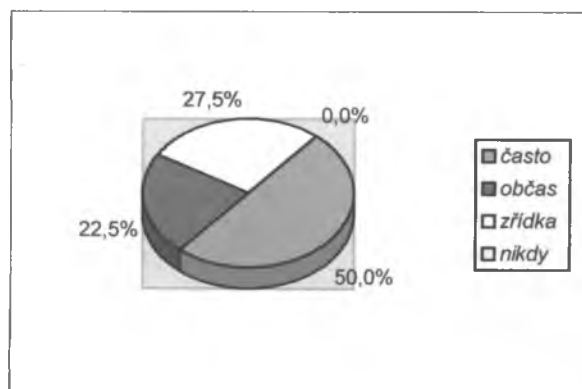
Se svou rodinou se většina respondentů vidá často (60), následuje možnost občas ve 13 případech. Pouhých 5%(4) respondentů uvedlo, že se vidá zřídka. Ve Španělsku je velmi silná rodinná tradice.

Graf č.22- Jste v kontaktu se svými přáteli?

Tento graf ukazuje, že více než polovina respondentů (46) uvedlo, že jsou v kontaktu se svými přáteli. 18 respondentů je v kontaktu občas. Naopak 16 respondentů je v kontaktu s přáteli jen zřídka.

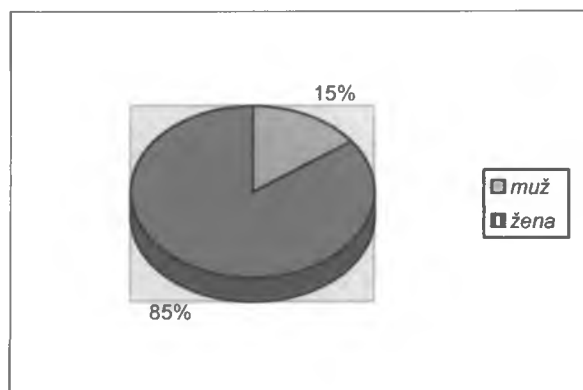
Graf č.23- Jak často vidáte své přátele

Z uvedeného grafu vyplývá, že polovina respondentů (40) vidá své přátele často. Zřídka uvedlo celkem 18 respondentů, občas naopak uvedlo celkem 16 respondentů.

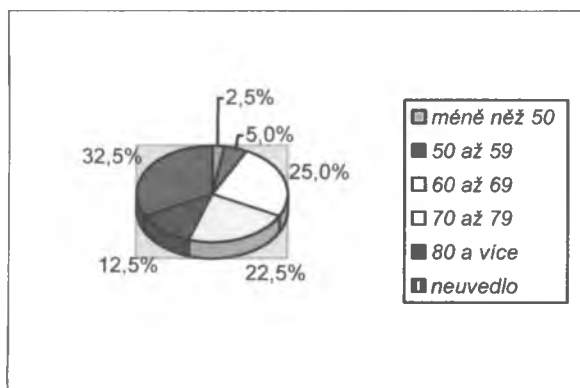
4.5 Vliv sociodemografických faktorů

Graf č.24- Pohlaví účastníků Aul třetího věku

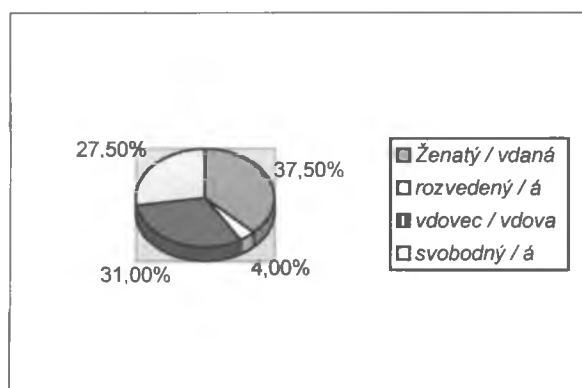
Jak je patrné, výrazná většina celých 85% (68) respondentů byly ženy. Pouhých 15% (12) tvořili muži.

Graf č.25- Věková struktura uživatelů Aul třetího věku

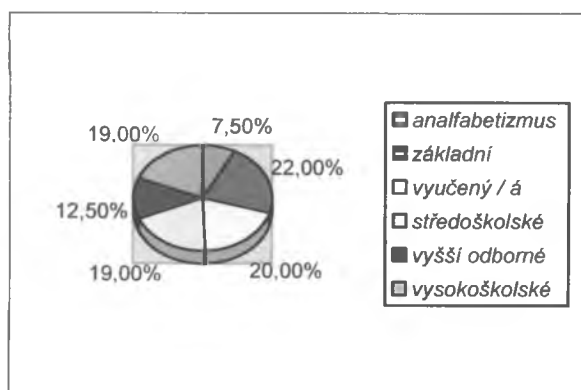
Z uvedeného grafu vyplývá zajímavá skutečnost, že největší procento (26) respondentů nevedlo svůj věk. Z reakcí během vyplňování dotazníku vyplynulo, že dotazy na věk respondentů, jsou velmi citlivým tématem. Objevovaly se též reakce studu a komentáře k pokročilosti věku respondentů. Tyto reakce byly zajímavým zjištěním, objevovaly se u všech stanovených věkových kategorií, zejména u žen. U mužů, přestože byl tento vzorek značně malý, jsem se s negativními reakcemi na tuto otázku nesetkala. Nejčastěji zastoupenou věkovou kategorií pak byl věk mezi 60-69 lety(20), následovala věková kategorie 70-79 let(18), dále pak kategorie 80 a více(10). Jedna z nejméně zastoupených kategorií byla ve věku 50-59(4). Překvapivě se též objevily dva případy, kdy respondentky uvedly věk méně než 50let.

Graf č.26- Rodinný stav uživatelů Aul třetího věku

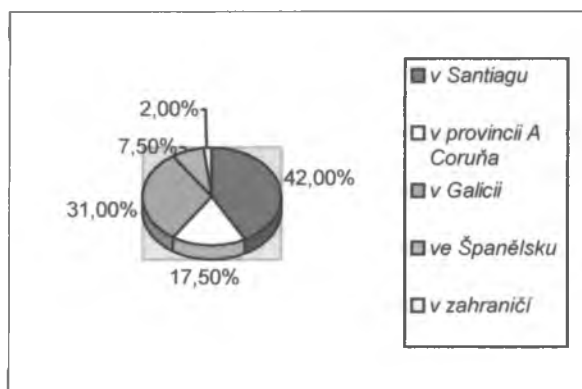
Na otázku, jaký je rodinný stav uživatelů Aul třetího věku odpovědělo nejvíce respondentů vdaná/ženatý ve 30 případech, 25 respondentů uvedlo vdova/vdovec. Třetí nejčastější odpovědí bylo překvapivě ve 22 případech svobodný/á. Naopak pouze ve 3 případech respondenti uvedli rozvedený/á.

Graf č. 27- Nejvyšší dosažené vzdělání uživatelů Aul třetího věku

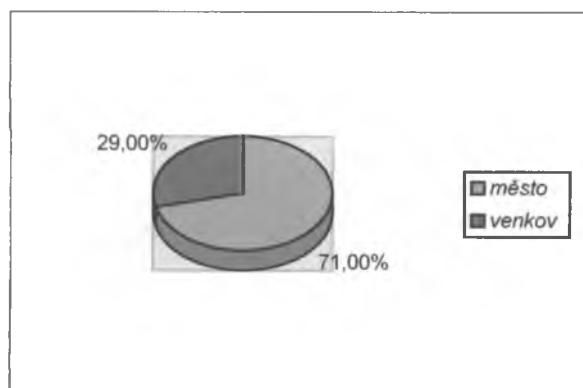
Velmi překvapující výsledky se týkaly nejvyššího dosaženého vzdělání. Nejčastěji uváděné dosažené vzdělání se týkalo v 18 případech základního vzdělání a v 16 případech to bylo vyučení na odborném učilišti. Vysokoškolské a středoškolské vzdělání uvedlo 15 respondentů. V 10 případech bylo uvedeno vyšší odborné vzdělání. Nejprekvapivějším výsledkem bylo zjištění analfabetismu v celkem 6 případech oslovených respondentů.

Graf č.28- Místo narození uživatelů Aul třetího věku

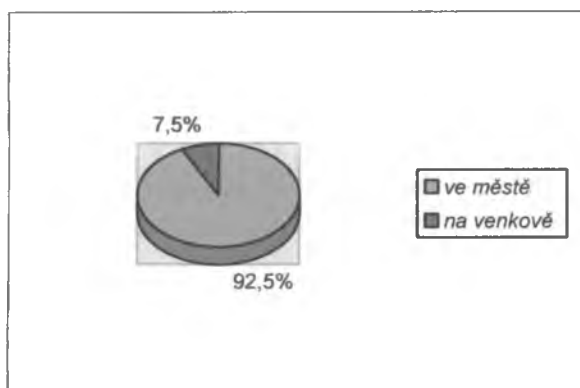
Z uvedeného grafu vyplývá, že nejvíce respondentů se narodilo ve městě Santiago de Compostela (33). V provincii Galicia mimo město Santiago de Compostela a město Coruña se narodilo celkem 25 respondentů. Z města Coruña pochází celkem 10 uživatelů Aul třetího věku. Pouze 6 respondentů pochází z ostatních regionů Španělska. Dva respondenti uvedli, že pochází ze zahraničí, a to z Kuby a Argentiny.

Graf č.29- Městský/ venkovský původ klientů Aul třetího věku

Jak je patrné, celkem 57 respondentů uvedlo, že pochází z města. Naopak pouze 23 respondentů uvedlo oblast venkova.

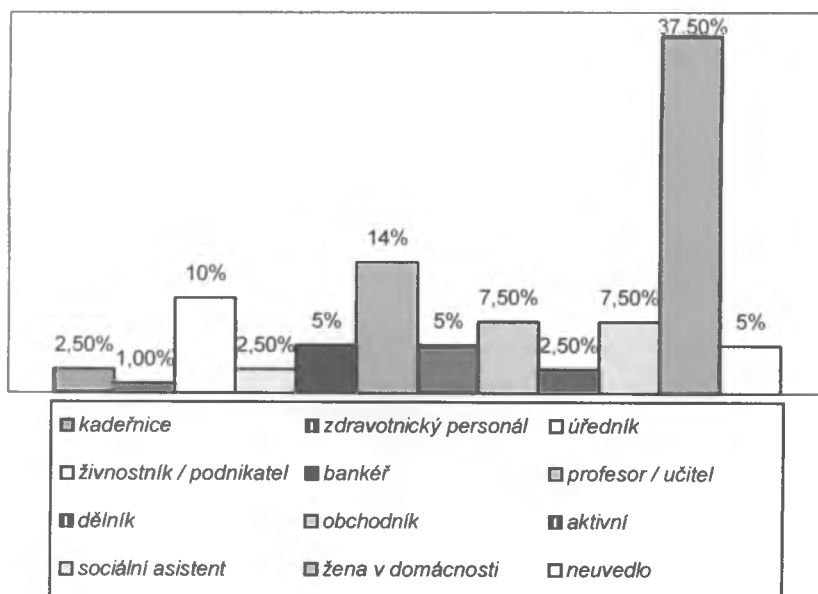
Graf č. 30- Místo bydliště uživatelů Aul třetího věku

Na otázku, kde v současné době respondenti bydlí, odpovědělo celkem 74 osob ve městě. Pouhých 23 respondentů uvedlo oblast venkova.

Domnívám se, že tento fakt bude pravděpodobně ovlivněn prokazatelně lepší a snadnější dostupností těchto aul klientům žijícím ve městě. Komplikovanost dopravního spojení v okolí Santiaga a venkovských oblastech je často diskutovanou otázkou v Galicii.

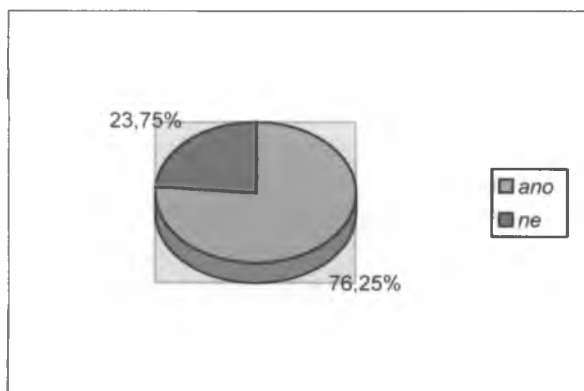
Graf č.31- Dřívější zaměstnání klientů Aul třetího věku

Velmi překvapivé výsledky také ukazuje tento graf, který odpovídá na otázku, jaké bylo poslední předchozí zaměstnání respondentů. Nejvíce respondentů uvedlo žena

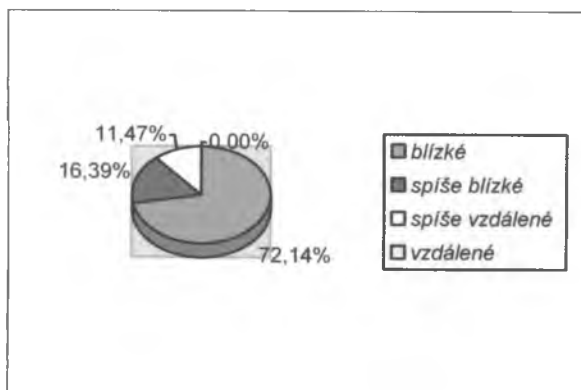
v domácnosti (30) a to se týká celého jejich života. Jak uvedly, nikdy předtím jinak nepracovaly. V 11 případech to bylo povolání učitele či profesora, 8 respondentů uvedlo úřednickou práci, 6 respondentů obchodníka a sociálního asistenta, 4 respondenti uvedli dělnické profese a bankéře. Dva respondenti uvedli živnostníka (podnikatele) a kadeřníka. Jeden respondent uvedl zdravotnické povolání. Celkem 4 respondenti se nevyjádřili. Dva respondenti uvedli, že jsou dosud pracovně aktivní.

Graf č.32- Máte děti?

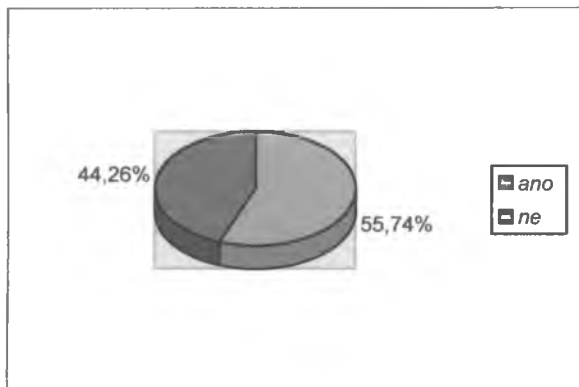
Celkem 61 respondentů uvedlo, že mají děti. Naopak pouze 19 se vyjádřilo, že děti nemají.

Graf č.33- Vzájemné vztahy mezi uživateli třetího věku a jejich dětmi

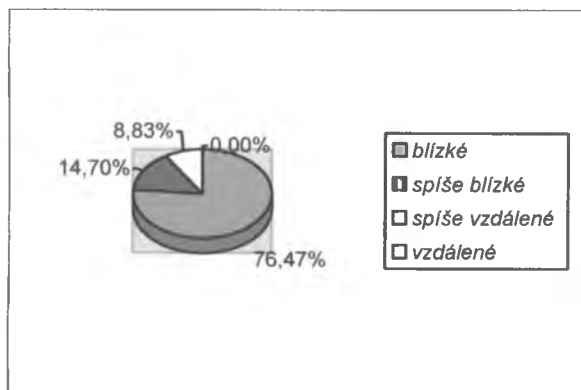
Z těchto 61 respondentů, kteří mají děti, by vzájemné vztahy charakterizovalo jako blízké ve 44 případech, jako spíše blízké v pěti případech. V 7 případech by tyto vztahy označili za spíše vzdálené.

Graf č.34- Máte vnoučata?

Vcelku vyrovnané jsou výsledky na otázku mají-li respondenti vnoučata. Celkem 34 respondentů uvedlo, že vnoučata má. Naopak 27 uvedlo, že vnoučata nemá.

Graf č.34 - Vzájemné vztahy mezi uživateli Aul třetího věku a jejich vnoučaty

Tento graf ukazuje z počtu 34 respondentů, kteří mají vnoučata, jak vnímají vzájemné vztahy. 26 respondentů by je označilo za blízké, 5 respondentů za spíše blízké a pouze tři respondenti za spíše vzdálené.

4.6 Závěr výzkumu- ověření pracovních tezí

1. Potvrdilo se, že uživatelé jsou v aulách spíše spokojeni než nespokojeni.

Z průzkumu vyplynulo, že celých 61,4% respondentů je v Aulách třetího věku celkově spokojeno a 37,5% je spíše spokojeno. Pouhé 1% uvedlo, že je v aulách spíše nespokojeno a žádný z respondentů neuvedl možnost nespokojen.

Dále celých 80% by v aulách celkově nic neměnilo a pouze 20% by bylo pro změnu. Mezi uváděné změny patřilo změnit časový harmonogram či zavést více kurzů informatiky a dílen tvořivosti.

V souvislosti s nabídkou a počtem kurzů bylo celých 88,8% respondentů spokojeno, pouze 6,2% s nabídkou spokojeno není.

Společných akcí pořádaných Aulami třetího věku se účastní 40% dotázaných občas a 27,5% pravidelně. Naopak 32,5% se akcí neúčastní. Mezi hlavní důvody neúčasti patřily nedostatek času, zdravotní problémy, dopravní dostupnost a jiné zájmy. Naopak důvody, které vedou respondenty k účasti na těchto akcích, jsou společenské kontakty, nové znalosti a vědomosti, některým respondentům se tyto akce líbí a přináší jim nové zážitky.

Navíc 97,5 % přináší čas strávený v aulách nové studijní poznatky, pouhé 2,5% uvedlo, že neví a ani jeden respondent neuvedl zápornou odpověď.

Překvapující též byly výsledky týkající se ceny za zápis a jednotlivé kurzy. Většina respondentů 84% uvedla, že jim cena připadá přiměřená, pouze 9% se zdá vysoká a 7% dokonce připadá cena nízká.

Nakonec celých 94% respondentů by Auly třetího věku doporučilo svým známým.

2. Nepotvrdilo se, že uživatelé nejčastěji navštěvují více než tři aktivity.

Z průzkumu vyplynulo, že 34% uživatelů Aul třetího věku nejčastěji navštěvují dvě aktivity. V těsném závěsu s 32% následuje jedna aktivita. Tři aktivity navštěvuje 19% dotázaných.

Zajímavé je zjištění, že celkem 5% navštěvuje pět až šest aktivit. Jeden respondent dokonce uvedl osm aktivit z celkového počtu třinácti nabízených aktivit.

3. Potvrdilo se pouze částečně, že mezi nejnavštěvovanější aktivitu patří dějiny umění, literatura a informatika.

Mezi tři nejnavštěvovanější a nejoblíbenější aktivity patřily kreslení, kurzy aktivizace paměti a informatika. Kreslení a malba získalo 27%, kurzy aktivizace paměti a informatiky získaly shodně 17,5%. S těmito aktivitami byli respondenti spokojeni v 90% a 10% dotázaných bylo spíše spokojeno. Pouze kurzy informatiky se ve výsledcích lišily. 64% uvedlo spokojenost, 14% spíše spojeno, 8% spíše nespokojeno a 14% nespokojeno. Respondenti, kteří uváděli spíše nespokojen a nespokojen, že jsou tyto kurzy pro ně příliš těžké. Jako návrhy na změnu se objevovaly snížit počet studentů, věnovat větší pozornost studentům a zjednodušit výuku. Tyto kurzy však již byly limitovány

maximálním počtem šesti žáků. Kurzy však byly značně nevyrovnané ve znalostech jednotlivých žáků a to i přesto, že byly děleny na začátečníky a pokročilé. Poznatky z tohoto průzkumu proto mohou vést k úvaze o koncepčních změnách tohoto konkrétního kurzu.

Zajímavým faktem jsou také důvody, které vedly respondenty k výběru právě těchto aktivit.

Pro kurzy kreslení bylo nejdůležitější motivací zájem o tuto oblast(45,5%), dále možnost setkat se s ostatními studenty(36,4%) a nakonec způsob výuky/osobnost učitele.

U kurzů aktivizace paměti byla důvodem možnost setkat se s ostatními studenty(64,3%), způsob výuky/ osobnost učitele(28,6%) a nakonec zájem o tuto oblast (7,1%).

U kurzů informatiky patřilo mezi nejčastější důvody možnost setkat se s ostatními studenty a zájem o tuto oblast(42,9%) a nakonec způsob výuky/ osobnost učitele(14,2%). Pro nikoho z oslovených respondentů nebyl podstatným důvodem časový rozvrh, ani neuvedli jiný důvod. Přestože se tedy důležitost jednotlivých důvodů vzájemně liší, zůstává zajímavým faktem, že mezi nejdůležitější důvody patřila možnost setkat se s ostatními studenty, zájem o tuto oblast a způsob výuky/osobnost učitele. Jak je patrné, možnost sociálních kontaktů je silným motivem pro návštěvu těchto aul.

4. Potvrdilo se, že uživatelé do aul opakovaně spíše chodí než nechodí.

Na otázku jak dlouho chodí respondenti do Aul třetího věku, odpovědělo nejvíce z nich celých 36,5% 2 roky. Dále pak 23,5% auly navštěvuje již 3 až 6 let, 12,5% uvedlo dobu 7 až 10 let a 7,5% dokonce uvedlo 15 až 18 let. Dva respondenti dokonce uvedli, že auly navštěvují více než

19 let. Naopak pouze 5 respondentů do Aul třetího věku chodí pouze prvním rokem. 9% respondentů neuvedlo dobu, jak dlouho tyto auly navštěvují z toho důvodu, že si to již nepamatují.

Jak je tedy patrné, většina respondentů chodí do Aul třetího věku opakovaně, někteří dokonce již celou řadu let.

5. Potvrdilo se, že uživatelé jsou s asistencí studentů z místní univerzity spíše spokojeni než nespokojeni.

V průzkumu se ukázalo, že 62,5% dotázaných je spokojeno s myšlenkou asistence studentů z místních univerzit, 22,5% je spíše spokojeno, pouze dva respondenti jsou s asistencí spíše nespokojeni. Považují za důležité zdůraznit, že ani jeden respondent se nevyjádřil, že je nespokojen. 12,5% respondentů se nevyjádřilo, z důvodu, že nepřišli s těmito studenty do kontaktu.

Za velmi zajímavé považují důvody spokojenosti či nespokojenosti, kteří respondenti v dotazníku uváděli. Mezi hlavní důvody patřily přínos nových nápadů 24,3%, dynamika a energie 20%, profesionalita 20%, spojnice mezi generacemi 15,7%, zájem mladých o seniory 5,7%. Pouze dva respondenti (2,9%) uvedli, že důvodem jejich nespokojenosti je neprofesionalita studentů.

6. Potvrdilo se, že uživatelé jsou s asistencí zahraničních studentů spíše spokojeni než nespokojeni.

Ukázalo se, že také s asistencí zahraničních studentů jsou uživatelé aul třetího věku spokojeni. Takto odpovědělo 60% dotázaných. 26,3% uvedlo, že je spíše

spokojeno. Pouze jeden respondent uvedl, že je spíše nespokojen. Opět žádný z dotázaných ne zvolil možnost nespokojen a 12,5 % se nevyjádřilo z důvodu, že s těmito studenty nepřišli do kontaktu, jak uvedli do dotazníku.

Velmi zajímavé je porovnat důvody spokojenosti respondentů se spoluprací s místními a zahraničními studenty. U zahraničních studentů je důvodem spokojenosti v 28,6% poznání jiné kultury, 21,4% pozornost, kterou tito studenti věnují klientům aul, ve 12,9% uvedli respondenti entuziasmus, energii, profesionalitu a znalosti. V 11,4% byla uvedena pospolitost mezi národy.

7. Potvrdilo se, že Auly třetího věku navštěvují spíše ženy než muži.

Z průzkumu jasně vyplývá, že celých 85% respondentů jsou ženy a pouze 15% tvoří muži. Bylo by jistě zajímavé se této problematice hlouběji věnovat a zaměřit své další bádání po důvodech, proč tomu tak je. Může to být způsobeno tím, že se ženy průměrně dožívají vyššího věku, odlišným způsobem trávení volného času nebo také nevhodnou nabídkou kurzů pro muže apod. Toto všechno jsou však jen domněnky, které by musely být podloženy důkladným výzkumem. Toto téma by však jistě bylo zajímavým námětem pro další směr výzkumu.

Mezi další sociodemografické faktory patří například věková struktura uživatelů aul. Celých 32,5% neuvedlo svůj věk. Z reakcí účastníků během vyplňování dotazníků se dá soudit, že otázka věku byla velmi citlivá, některým se jevila jako nepatřičná. S těmito reakcemi jsem se setkala zejména u žen, které dotazník vyplňovaly.

Ostatní respondenti uvedli ve 25% nejčastěji věkovou kategorii 60-69, ve 22,5% věkové rozmezí 70-79, 12,5% věk 80 a více a nakonec 5% uvedlo rozmezí 50-59. Překvapivě

2,5% dotázaných uvedlo věk méně než 50. Sociální pracovníce mi poté sdělily, že v několika případech byla udělena výjimka pro vstup do aul i mladším účastníkům.

Vezmeme-li v úvahu rodinný stav, největší procento oslovených 37,5% bylo vdaných či ženatých, následuje 31% vdov/vdovců. Na dalším místě nalézáme překvapivě poměrně vysoké procento 31% svobodných a pouhé 4% rozvedených.

Místem narození je nejčastěji pro 42% město Santiago, dále 31% provincie Galicia mimo město Santiago a Coruňu, 17,5% se narodilo ve městě Coruña, 7,5% v ostatních regionech Španělska a pouhé 2% v zahraničí, a to na Kubě a v Argentině.

Nejčastěji tedy logicky pocházejí účastníci Aul třetího věku z města v 71% a pouhých 29% z oblasti venkova. Stejně tak nyní 92,5% účastníků bydlí ve městě a pouhých 7,5% na venkově.

Velmi zajímavým zjištěním byla odpověď na otázku posledního zaměstnání, které respondenti vykonávali. Výrazně největší zastoupenou skupinou byla žena v domácnosti 37,5%, následuje 14% profesor/učitel, 10% úředník, 7,5% obchodník, sociální asistent, 5% bankéř, dělnické profese, 2,5% respondentů uvedlo živnostník či kadeřník. Nakonec 2,5% uvedlo, že jsou dosud pracovně aktivní.

8. Nepotvrdilo se, že auly navštěvují spíše uživatelé s vyšším vzděláním, kteří chtějí dále rozvíjet své vědomosti.

Velmi překvapujícím pro mne bylo zjištění nejvyššího dosaženého vzdělání respondentů. Výsledky související s touto otázkou byly největším překvapením celého průzkumu. Nejčastější dosažené vzdělání bylo základní, uvedlo ji 20% respondentů, následně 20% dotázaných

zmínilo vyučení na odborném učilišti. Středoškolské a vysokoškolské studium uvedlo 19% dotázaných a 12,5% uvedlo vyšší odborné vzdělání. Naprosto překvapujícím zjištěním pro mne bylo v 7,5% oslovených neschopnost číst a psát. Tento zjištěný fakt jsem později konzultovala se sociálními pracovníci a vedoucími těchto Aul, kteří mi mé zjištění potvrdili. Otázkou zůstává, jaký je skutečný počet osob, kteří jsou klienty Aul třetího věku a nejsou schopni číst a psát. Domnívám se, že tímto směrem by se také mohl rozvíjet další průzkum, který by hlouběji mohl zmapovat tuto problematiku.

9. Částečně se potvrdilo, že uživatelé navštěvují Auly třetího věku spíše z důvodu, aby vyplnili svůj volný čas.

V otázce „Co Vás přimělo zapsat se do Aul třetího věku?“, uvedlo 45% dotázaných jako nejdůležitější motiv smysluplné trávení volného času. Jako další důvody uváděli naučit se něco nového 33,8%, procvičování paměti a intelektu 20%, přátelé 20%, možnost sociálních kontaktů apod. Částečně se tedy tato pracovní teze potvrdila.

Vezmeme-li ovšem výsledky odpovědí na otázku, co respondentům přináší čas strávený v aulách, zjistíme, že se výsledek změní. 37% respondentů uvádí, že jim tento čas přináší nové poznatky, ve 35% přátele, v 10% spokojenost a až v 7,5% vyplnění volného času či aktivní odpočinek.

Z odpovědí respondentů tedy vyplývá, že nejdůležitějším motivem pro zápis do aul, bylo smysluplné vyplnění volného času. Avšak mezi důležité motivy proč auly navštěvují, patří nové poznatky, přátele a spokojenost. Mezi další důvody též patří aktivní odpočinek a vyplnění volného času.

10. Nepotvrdilo se, že jedním z častých důvodů, proč uživatelé navštěvují Auly třetího věku jsou pocity osamění.

Z průzkumu vyplynulo, že mezi časté důvody, proč se respondenti rozhodli zapsat do aul třetího věku, patří smysluplné trávení volného času (45%), naučit se něco nového (33,8%), sociální kontakty (20%), odchod do důchodu (20%), procvičování paměti a intelektu(20%), kulturní zájmy (18,8%), úmrtí partnera (10%), zvědavost(10%). Pouze pět respondentů uvedlo, že důvodem zapsání pro ně byl pocit samoty.

Tento fakt také potvrzují otázky týkající se rodinných vztahů a vztahů s přáteli. Celých 71% respondentů označilo své vztahy s dětmi za blízké, 16% za spíše blízké a pouze 13% za spíše vzdálené. Stejně tak 76% respondentů označilo své vztahy k vnoučatům za blízké, 15% za spíše blízké a pouze 9% za spíše vzdálené.

Stejně tak otázky vztahující se ke kontaktům s rodinou a přáteli tento fakt potvrzují. Celých 79% je v kontaktu se svou rodinou často, 16% občas a pouze 5% zřídka. Stejně tak 75% vidá často svou rodinu, 20% občas a 5% zřídka.

Taktéž v kontaktu se svými přáteli je 57,5% často, 22,5% občas a 20% zřídka. Dále pak 50% respondentů uvedlo, že vidá své přátele často, 22,5% občas a 27,5% zřídka.

Ve Španělsku můžeme nalézt velmi silné vazby na rodinu, podmíněné tradicí, kulturou a náboženským cítěním.

11. Nepotvrdilo se, že uživatelé Aul třetího věku tráví mnoho volného času u televize.

Z průzkumu vyplynulo, že nejvíce svého volného času respondenti tráví procházkami ve 21%, četbou v 16%, prací doma 9%, kulturními akcemi 10%, návštěvou kostela 9%, s přáteli nebo rodinou 7,5%, péčí o vnoučata 5%, sportem či cvičením 2,5%. Pouze čtyři respondenti uvedli, že volný čas tráví u televize. Vliv na tyto výsledky zřejmě budou mít klimatické podmínky a kulturní podmíněnost.

Z průzkumu dále vyplynulo, že 21% dotázaných tráví svůj volný čas dobrovolnou činností. Oblasti, kde respondenti nejčastěji působí, jsou ve 35% farnost, 30% charita, 10% v nemocnici, pomoc při výuce čtení a psaní dospělých a Conta-contos.

Na otázku, zda-li navštěvují respondenti ostatní kurzy mimo rámec Aul třetího věku, uvedlo 30% kladnou odpověď. Z toho 69% navštěvuje kurzy pro ženy v domácnosti a pouhé 6,2% ostatní kurzy jako například kreslení, tai-chi, taneční kurzy, dějiny umění a Univerzitu třetího věku.

Shrnutí

Z průzkumu vyplynulo, že klienti Aul třetího věku v Santiagu de Compostela jsou v těchto aulách většinou spokojeni. Mnoho respondentů do aul chodí opakovaně, návštěvu by doporučilo svým známým a taktéž jsou spokojeni s nabídkou kurzů, cenou zápisného i jednotlivých kurzů. Čas strávený v těchto aulách jim přináší nejen smysluplné trávení volného času, ale také nové sociální kontakty, přátele a v neposlední řadě nové studijní poznatky.

Přítomnost studentů z místních a zahraničních univerzit vnímají respondenti, kteří s nimi mají nějaké zkušenosti velmi kladně, přináší jim dynamiku, energii, nové nápady

a profesionalitu. U zahraničních studentů oceňují navíc kulturní přínos a mezikulturní výměnu nových informací a poznatků, která jejich přítomnost přináší.

Výsledky sociodemografického vlivu faktorů na skladbu uživatelů Aul třetího věku vypovídají o uživateli v daném období. Domnívám se, že se jejich skladba může rok od roku měnit, faktor, který se však již po několik let v těchto aulách nemění je převážná většina klientů ženského pohlaví a dále pak velké procento žen v domácnosti, které tyto auly navštěvují. Auly jsou otevřeny všem zájemcům, kteří dosáhli patřičného věku, bez ohledu na dosažené vzdělání, proto i skladba těchto klientů je ze všech vzdělanostních skupin obyvatelstva. Během průzkumu se ukázalo, že zde můžeme nalézt i určité procento osob, které neumí číst a psát.

Volný čas tráví klienti Aul třetího věku překvapivě nejčastěji procházkami, což bude pravděpodobně ovlivněno klimatickými a kulturními vlivy.

Domnívám se tedy, že na základě toho průzkumu, mohu Auly třetího věku v Santiagu de Compostela označit za velmi důležitou službu určenou seniorům, která přispívá k smysluplnému trávení jejich volného času a aktivnějšímu způsobu života.

Domnívám se také, že na základě důležitých informací, které z průzkumu vyplynuly, by bylo možné službu koncepčně a metodicky zlepšovat a dosáhnout tak ještě větší kvality nabízených kurzů v rámci celoživotního vzdělávání.

ZÁVĚR

V rámci své diplomové práce jsem se snažila zmapovat Auly třetího věku v Galicii se zaměřením na Santiago de Compostela. Domnívám se, že přiblížení tohoto typu služby určené seniorům v rámci celoživotního vzdělávání, je novou přínosnou zkušeností, která k nám přichází ze zahraničí. Auly třetího věku nenabízejí jen smysluplné trávení volného času a možnost dalšího vzdělávání, ale poskytují též možnost utváření nových sociálních kontaktů.

Nejvíce se tato služba blíží Akademiím třetího věku, její zařazení v kontextu služeb nabízených seniorům u nás, je však velmi komplikované. Za velmi pozitivní přínos těchto aul vnímám jejich úzkou spolupráci s Univerzitami třetího věku, které poskytují koncepční i metodickou pomoc a systematickou provázanost se studenty z místních a zahraničních univerzit. Další důležitou myšlenkou těchto aul je jejich otevřenost široké veřejnosti všem zájemcům, kteří dosáhli patřičného věku. Během svého průzkumu se mi potvrdilo, že většina účastníků těchto aul je zde spokojena, tyto auly navštěvuje opakovaně a návštěvu aul by doporučilo svým známým. Návštěvu Aul třetího věku účastníci vnímají nejen jako příležitost k získání nových poznatků, ale i jako možnost setkat se s přáteli, navázat nové sociální vztahy, navštěvovat kulturní akce a společně se setkávat v rámci komunity.

Zajímavým zjištěním bylo, že Auly třetího věku navštěvují převážně ženy, velmi významný je velký podíl žen v domácnosti. Nejpozoruhodnějším zjištěním bylo objevení analfabetizmu u některých účastníků těchto aul. Domnívám se, že je nutné tuto problematiku otevřít a poskytnout

těmto klientům speciální kurzy čtení a psaní. Bylo by jistě zajímavé a přínosné tuto skutečnost podrobněji prozkoumat, hledat možné příčiny a tuto problematiku řešit. Dalším možným návrhem na změnu by mohlo být u určitých kurzů jejich dělení podle dosažených znalostí. Což by dle mého názoru usnadnilo práci přednášejícím a dosáhlo by se tak zároveň ještě většího přínosu účastníkům těchto kurzů.

Auly třetího věku jsou velmi důležitou a vyhledávanou službou v Galicii, která napomáhá integraci a přispívá k aktivnímu způsobu života seniorů.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Beaver M.L., Miller D.A (1998): La práctica clínica del Trabajo social con las Personas Mayores: Intervención Primaria, Secundaria y Tercera, Barcelona, Piados
- Blazey M.L, Fisher R.B, Lipman H.T (1992): Students of the Third Age, Don Mills, Canada
- Blesky J.K,(2001): Psicología del envejecimiento, Madrid, Paraninfo
- Colom J.A a Orte C. (Coords-2001): Gerontología educativa y social, Palma, U.I.B
- Conte J.C Gene, Peya J.E.M (1999): Atención domiciliaria, organización y práctica, Barcelona, Erola
- Fernández- Ballesteros, R.(2001): Gerontología social, Madrid, Pirámide
- Flynn Tony(1995): Solidariti between generations and inovative european approach. Reflections facilities by the European Comission of Projects Working with older people, Quimper
- González Gómez S., López Amador A., Muñoz Alvaréz J.:Guía Nacional de los Servicios Sociales para la Tercera Edad, Madrid, Fundación Española de la Tercera Edad
- Gonzalo, L.M.(2002): Tercera Edad y calidad de vida: aprender a envejecer,Barcelona,Ariel
- Gómez Serra,M.(2003): Evaluación de los servicios sociales,Barcelona,Gedisa
- Haškovcová, H. (1990): Fenomén stáří, Praha, Panorama

Insero(1991): La tercera Edad en España- Necesidades y Demandas, Colección Servicios Sociales, Madrid, Ministerio de Asuntos Sociales

Insero(1992): Plan Gerontológico, Madrid, Ministerio de Asuntos Sociales

Izal M. a Montoro I.(1999): Gerontología Conductual, Bases para la intervención y ámbitos de aplicación, Madrid, Síntesis

Izal M. a Montoro I.(2002): Cuando las personas mayores necesitan ayuda, Guía para educadores y familiares, Madrid, IMSERSO

Loriaux M.: Generaciones en diálogo?, Congreso de la A.I.U.T.A., Septiembre 2001, Nantes

Majerová, V.(2000): Sociologie venkova a zemědělství, ČZU, Praha

Majos, A.(1995): Manual de prácticas de Trabajo Social en la Tercera Edad, Madrid

Martínez J.M., Martín S., Bohórquez A., Gómez P.(Coords-2002): Gestión asistencial de residencias para mayores, Manual práctico, Barcelona(Eulen)

Matoušek O.(2003): Slovník sociální práce, Portál, Praha

Ministero de Trabajo y Asuntos Sociales (2003): Plan de Acción para Personas Mayores (2003-2007)

Montoro Y. a Izal M. (2001): Intervención psicológica en la vejez, Madrid, Síntesis

OMS (2001): Salud y envejecimiento

P. Francisco Gómez Fernández (1999): Aulas de Tercera Edad en Galicia, A Coruña

Reboul H., Pozo M.(2000): Las aportaciones de la U.T.E a los estudiantes, Santiago de Compostela

Salgado A., González J.I.(1996): Fundamentos prácticos de la Asistencia al anciano, Barcelona, Masson

Varios (1998): Mayores- una visión desde el Trabajo Social, Revista de Trabajo Social, Monografía

Vellas P. (2007): Asociación Cultural Gallega de Formación Permanente de Adultos (entidade colaboradora da Xunta de Galicia, Memoria 2006

Vidovičová, L.(2004): Autonomie a věková diskriminace: ohrožení nebo výzva?, Ostrava

Xunta de Galicia (1998): Guía de Recursos sociosanitarios, Santiago de Compostela, Consellería de Sanidade e Servicios Sociais

Xunta de Galicia (2001): Plan Gallego de Personas Mayores (2001-2006) Santiago de Compostela, Consellería de Sanidade e Servicios Sociais, Dirección Xeral de Servicios Sociais

Xunta de Galicia(2002): Guía de Equipamentos para maiores, Santiago de Compostela, Consellería de Sanidade e Servicios Sociais, Dirección Xeral de Servicios Sociais

PŘÍLOHY

DOTAZNÍK-ČESKÁ VERZE.....	103
CUESTIONARIO- ŠPANĚLSKÁ VERZE DOTAZNÍKU.....	108
UKÁZKA CVIČENÍ PAMĚTI A KONCENTRACE	113
UKÁZKA SLOVNÍHO HODNOCENÍ ÚČASTNÍKŮ KURZŮ CVIČENÍ KONCENTRACE A PAMĚTI.....	116
FOTOGRAFIE Z AUL TŘETÍHO VĚKU V SANTIAGU DE COMPOSTELA A VÝSTAVY POŘÁDANÉ V RÁMCI TĚCHTO AUL.....	117

DOTAZNÍK- ČESKÁ VERZE

Vážený respondente,
jsem studentka 5. ročníku sociální práce na FFUK. Dotazník, který právě držíte je zcela anonymní, údaje z něj získané slouží pouze pro účely diplomové práce zaměřené na Auly třetího věku v Santiagu de Compostela.

Zakroužkujte prosím vždy tu odpověď, která Vám připadá nejvýstižnější. U některých otázek doplňte odpověď na vynechané místo (tečky).

Předem děkuji za spolupráci.

Markéta Hrodková

1. Jak jste se dozvěděl/a o Aulách třetího věku?

Od někoho z rodiny	1
Od přátel	2
Z médií	3
Jinak.....	4

2. Co Vás přimělo k rozhodnutí zapsat se do Aul třetího věku? Zakroužkujte, prosím, max. 3 možnosti.

kulturní zájmy	1	rodina	8
naučit se něco nového	2	kamarádi	9
procvičování paměti a intelektu	3	úmrť partnera	10
smysluplné trávení volného času	4	samota	11
odchod do důchodu	5	nuda	12
možnost dalšího vzdělávání	6	zvědavost	13
možnost sociálních kontaktů	7	jiné	14

3. Jak dlouho navštěvujete Auly třetího věku?

4. Kolik aktivit navštěvujete?

5. Jaká je Vaše nejoblíbenější aktivita, kterou v rámci Aul třetího věku navštěvujete? Název prosím napište místo teček.

5A. Aktivita č.1

5A1. S touto aktivitou jste: (zakroužkujte)

spokojen/a	nespokojen/a			
1	2	3	4	

5A2. Tuto aktivitu jste si vybral/a hlavně proto, že:

(zakroužkujte pouze 1 možnost)

mám možnost setkat se s ostatními studenty	1
mám zájem o tuto oblast	2
vyhovuje mi časový rozvrh aktivity	3
zaujal mne způsob výuky/osobnost učitele	4
jiné	5

5A3. Změnil/a byste něco na této aktivitě?

ano	1
ne	2

5A3.a pokud ano ...napište, prosím, co?

6. V Aulách třetího věku jste celkově: (zakroužkujte)

spokojen/a					nespokojen/a
	1	2	3	4	

7. Co Vám přináší čas strávený v Aulách třetího věku?

8. Jste spokojen/a s nabídkou a počtem kurzů?

ano	1
ne	2
nevím	3

9. Zúčastňujete se společných akcí pořádaných Aulami třetího věku?

(např. exkurze, společná setkání, večere apod.)

ano, pravidelně	1
ano, občas	2
ne	3

Napište, prosím, proč se zúčastňujete, resp. nezúčastňujete těchto akcí?

10. Na vedení některých aktivit spolupracují studenti z místní univerzity. S tímto nápadem jste: (zakroužkujte)

spokojen/a					nespokojen/a
	1	2	3	4	

10a. Napište, prosím, proč jste nebo nejste spokojen s touto myšlenkou.

11. S účastí zahraničních studentů v Aulách třetího věku jsem: (zakroužkujte)

spokojen/a					nespokojen/a
	1	2	3	4	

11a. Napište, prosím, proč jste nebo nejste spokojen s jejich účastí.

12. Pokud byste celkově mohl/a v Aulách třetího věku něco změnit, změnil/a byste něco?

ano	1
ne	2

12a. pokud ano ...napište, prosím, co?

13. Doporučil/a byste návštěvu Aul třetího věku svým známým?

ano	1
ne	2

14. Přináší Vám čas strávený v Aulách třetího věku nové studijní poznatky?

ano	1
ne	2
nevím	3

15. Cena zápisného Vám připadá:

vysoká	1
nízká	2
přiměřená	3

16. Roční poplatek za zápisné a jednotlivé aktivity jste platil:

sám	1
rodina	2
přátelé	3
stát	4
jiné	5

17. Zúčastňujete se také jiných aktivit či kurzů (např. jazykových, volnočasových apod.) pořádaných jinými organizacemi než jsou Auly třetího věku?

ano	1
ne	2

17.a pokud ano, napište prosím jakých ?

18. Pracujete jako dobrovolník v některém z mezigeneračních programů či jiných obdobných programech?

ano	1
ne	2

18.a pokud ano, napište prosím ve kterých programech?

19. Jak trávíte Váš volný čas?

20. Máte děti?

ano	1
ne	2

20.a pokud ano, napište prosím, jak byste charakterizoval Vaše vzájemné vztahy?

blízké		vzdálené	
1	2	3	4

21. Máte vnoučata?

ano	1
ne	2

21.a pokud ano, napište prosím, jak byste charakterizoval Vaše vzájemné vztahy?

blízké				vzdálené
	1	2	3	4

22. Jste v kontaktu se svou rodinou?

často	1
občas	2
zřídka	3
nikdy	4

23. Jak často vidáte svou rodinou?

často	1
občas	2
zřídka	3
nikdy	4

24. Jste v kontaktu se svými přáteli?

často	1
občas	2
zřídka	3
nikdy	4

25. Jak často vidáte své přátele?

často	1
občas	2
zřídka	3
nikdy	4

Kolik je Vám let?

Jaké je Vaše pohlaví?

muž	1
žena	2

Váš rodinný stav:

ženatý/vdaná	1
rozvedený/á	2
vdovec/vdova	3
svobodný/á	4

Vaše nejvyšší ukončené vzdělání:

základní	1
vyučení/á	2
středoškolské	3
vyšší odborné	4
vysokoškolské	5

Jste narozen/a:

v Santiagu	1
v provincii A Coruña	2
v Galicii	3
ve Španělsku	4
v zahraničí	5

Pocházíte z oblasti:

města	1
venkova	2

Nyní žijete:

ve městě	1
na venkově	2

Napište, prosím, vaše předchozí povolání, např. v domácnosti, úředník apod.

.....

CUESTIONARIO- ŠPANĚLSKÁ VERZE

Estimados señores/as,

Soy estudiante de 5. curso de trabajo social de la Facultad de Filosofía. El cuestionario que tienen es anónimo. Los datos adquiridos sirven para el trabajo de fin de carrera que se centra en Aulas de Tercera Edad en Santiago de Compostela.

Elijan siempre aquella opción que más se acerca a su respuesta o que más la caracteriza. Algunas respuestas necesitan un breve comentario que pueden escribir en el espacio de puntos. Por favor, cubrir el cuestionario por las **dos caras**.

Gracias por su colaboración.

Markéta Hrodková

1. Cómo conocieron las Aulas de Tercera Edad?

Por mi familia	1
Por los amigos	2
Por los medios de comunicación (prensa, televisión ...)	3
Otros.....	4

2. Por qué se decidieron a participar en las Aulas de Tercera Edad? Elijan máximo tres respuestas

Interés cultural	1
Querer aprender algo nuevo	2
Hacer ejercicios para la memoria y el intelecto	3
Hacer algo bueno en mi tiempo libre	4
Acabé de trabajar	5
La posibilidad de estudiar	6
La posibilidad de vida social	7

Por la familia	8
Por amigos	9
La muerte de mi pareja	10
La soledad	11
El aburrimiento	12
La curiosidad	13
Otro	14

3. Cuánto tiempo lleva usted viniendo a las Aulas de Tercera Edad?

.....

4. En cuántas actividades está matriculado?

5. Qué actividad más preferida está haciendo? Escriba en el espacio libre el nombre de la actividad

5A. Actividad n.1

5A1. Con esta actividad estoy: (elija)

Muy contento/a

Descontento/a

1	2	3	4
---	---	---	---

5A2. Esta actividad la he elegido sobre todo porque:

(elijan solo una respuesta)

Me interesa esta área	1
Me interesa el modo de la enseñanza/la personalidad del profesor	2
Tengo la posibilidad de encontrar con otros estudiantes	3
Me conviene el horario de la actividad	4
Otros	5

5A3. Quisieras cambiar algo en esta actividad?

sí	1
no	2

5A3.a si la respuesta es sí ...escriba por favor que es lo que quiere cambiar?

6. En las Aulas de la Tercera Edad en total estoy: (elija)

Muy contento/a Descontento/a

1	2	3	4
---	---	---	---

7. Que les aporta el tiempo que están pasando en las Aulas de la Tercera Edad?

8. Están contentos/as con la oferta y con el número de los cursos?

sí	1
no	2
No lo sé	3

9. Participan en los programas que preparan las Aulas de la Tercera Edad? (p.e. excursiones, encuentros, cenas, etc.)

sí, regularmente	1
sí, de vez en cuando	2
no	3

Por favor, escribanos, por qué participan o no en estos programas.

10. Algunas actividades las preparan los estudiantes de la Universidad de Santiago de Compostela. Con esta idea estoy: (elija)

Muy contento/a Descontento/a

1	2	3	4
---	---	---	---

10a. Por favor, escribanos por qué está o no está contento/a con esta idea.

11. Con la participación de los/las estudiantes extranjeros/as en las Aulas de Tercera Edad estoy: (elijan)

Muy contento/a Descontento/a

1	2	3	4
---	---	---	---

11a. Por favor, escribanos por qué está o no está contento/a con sus participaciones.

12. Si pudieran cambiar algo en las Aulas de Tercera Edad, cambiarían algo?

sí	1
no	2

12a. si la respuesta es sí ...escriban, por favor, el qué?

13. Recomendarían a sus conocidos/as para que participen en las actividades de las Aulas de Tercera Edad?

Sí	1
No	2

14. Las Aulas de Tercera Edad les aportan nuevos conocimientos?

sí	1
no	2
No lo sé	3

15. El precio de la suscripción en las Aulas de Tercera Edad consideran que es:

Alto	1
Bajo	2
justificado	3

16. El precio anual por la suscripción y las actividades las he pagado?

Yo solo	1
Mi familia	2
Mis amigos	3
La beca	4
Otros	5

17. Participa en otros cursos o otras actividades organizadas por las diferentes instituciones ?

Sí	1
No	2

17a. si la respuesta es sí ...escriba, por favor, en cuales?

18. Trabaja como voluntario en algún programa intergeneracional o otros?

sí	1
no	2

18a. si la respuesta es sí ...escriba, por favor, en cuales?

19. Cómo pasa su tiempo libre?

20. Tiene usted hijos?

sí	1
no	2

20a. si la respuesta es sí ...escriba, por favor, que tipos de relaciones tiene con ellos?

Muy cercanos Muy lejanos

1	2	3	4
---	---	---	---

21. Tiene usted nietos?

sí	1
no	2

21a. si la respuesta es sí ...escriba, por favor, que tipos de relaciones tiene con ellos?

Muy cercanos Muy lejanos

1	2	3	4
---	---	---	---

22. Está en contacto con su familia?

A menudo	1
Frecuentemente	2

A veces	3
Casi nunca	4

23. Con qué frecuencia suele ver a su familia?

A menudo	1
Frecuentamente	2
A veces	3
Casi nunca	4

24. Está en contacto con sus amigos?

A menudo	1
Frecuentamente	2
A veces	3
Casi nunca	4

25. Con qué frecuencia suele ver a sus amigos?

A menudo	1
Frecuentamente	2
A veces	3
Casi nunca	4

Que edad tiene usted?

Que sexo tiene usted?

hombre	1
mujer	2

Que estado familiar tiene usted?

Casado/a	1
Divorciado/a	2
Viudo/a	3
Soltero/a	4

Que nivel de estudios tiene usted?

Obligatoria	1
Secundaria	2
Bachillerato	3
Formación profesional	4
Universitaria	5

Usted ha nacido en:

Santiago	1
La provincia de A Coruña	2
Galicia	3
España	4
Extranjero	5

Usted viene de:

La ciudad	1
El pueblo	2

Usted ahora vive en:

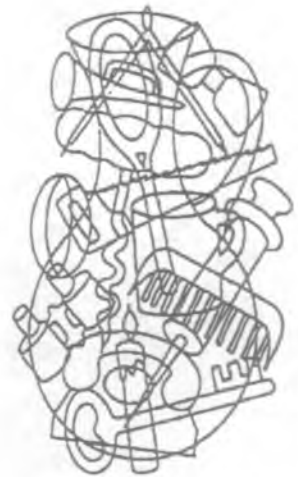
La ciudad	1
El pueblo	2

Usted ahora vive:

Solo/a	1
Con su esposo/a y sus hijos	2
Con su esposo/a	3
Con su pareja	4
Con sus hijos	5
Con otros familiares	6
Con sus amigos	7
Otro	8

Por favor, escribanos, a que se dedicaron antes de la jubilación, p.ej. ama de casa, funcionario, etc.

FÍJATE BIEN EN LOS SIGUIENTES DIBUJOS Y ESCRIBE TODOS LOS QUE PUEDES VER. A CONTINUACIÓN ELIGE UNO Y PÍNTALO.

ENTRE TODOS ESTOS DIBUJOS, ENCONTRAR:
UNA ESTRELLA DE MAR, UNA MARGARITA, UN FANTASMA,
UN RATÓN, UNA LLAVE Y DOS CUCHILLOS (LÁMINA 1)

SUDOKU

Complete los tableros (subdivididos en 9 cuadrados) de 81 casillas (dispuestas en 9 filas y columnas). Rellenando las celdas vacías con números del 1 a 9, de modo que no se repita ninguna cifra en cada fila, ni en cada columna, ni en cada cuadrado.

6	4		8		9	2		
8	5	2	9	7	3	1	4	
1	9	3		2		8	7	
			8		5	4	2	7
4	2	8	1		7	5		9
9	7		2	3	4	6	8	1
	8	6	7		9			3
2	3	9		1		7	5	4
		4		5	2	9	6	

Escribe una pequeña redacción sobre el taller de memoria de hoy donde hables de las actividades que hiciste, y también si te gustaron todas ellas. (mínimo 3 líneas, máximo 8 líneas)

Ante todo no puedo menos que felicitarlos por tener unos magníficos monitores.

Referente a los últimos trabajos, y como se nos dijo que debíamos ser breves, solo diré que me han parecido estupendos, tanto el "laberinto" como el "cruzado" ya que hemos tenido que hacer un esfuerzo de atención muy oportuno para una clase de memoria.

Felicidades a los monitores.

A. del Carmen Fernández

